Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 28 (34) Vilnius, šestadienis, 1929 m. liepos mėn. 6 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Lietuva ir Latvija.

Lietuva ir Latvija yra dvi giminingos tautos, turinčios daug ką bendra praeityje. Šiandieną apie šias tautas kalbama, kaipo apie seseris, nors iš tiesų yra kiek kitaip. Žiloje senovėje nebuvo Latvijos, buvo viena Lietuva. Tik vėliau (spėjama kad prieš Kristaus gimimą) dalis lietuvių tautos atsiskyrusi ir sudariusi naują, kaip ir tautą— Latviją. Bet tai, tolima, praeitis apie kurią žinių beveik neužsiliko ir todel tuo klausimu galima tik spėlioti. Amžiams bėgant atsiskyrę latviai pateko svetimosna rankosna, kardininkų buvo užkariauti. Kitaip buvo su Lietuva, kuri XIV—XV amžiuose buvo pasiekusi didelės galybės, kaipo Nepriklausomoji valstybė.

Ilgainiui abiejų tautų likimas buvo vienodas — ir Lietuva ir Latvija, neteko nepriklausomybės. Bet tautinė savigarba ir kalba nežiūrint sunkiausių priespaudos laikų, pas vienus ir kitus nežuvo, išliko gyva. Ačiū tam, atėjus progai, kaip Lietuva, taip ir Latvija iškovojo sau nepriklausomybes.

Taigi šioje vietoje mums ir rūpi nors trumpai sustoti ties dabartiniais abiejų tautų santykiais, apie kuriuos labai daug kalbama ir rašoma. Paėmus rankosna žemėlapį, žinoma, pokarinį (prieškariniame žemėlapyje šių valstybių nerasime), mes pamatysime, kad netik Lietuva ir Latvija, bet ir trečia Pabaltės valstybė, Estija, geografiniu atžvilgiu randasi tarp milžiniškų valstybių — Vokietijos ir Sovietų Rusijos. Paimkime gyventojų skaičių. Vokietija turi apie 60 milijonų, Rusija virš 100 milijonų gyventojų. Tuo tarpu trys nedidelės valstybės, tarp jų esančios, kartu paėmus sudaro apie 6 milijonus. Jau vieni skaitmenys darosi baisūs nekalbant apie kitus dalykus. Iš čia išvada yra viena, kad Pabaltės Valstybės turi būti labai budrios, saugodamos savo laisvę, kuriai visuomet gresia pavojus. Reikia čia pridurti, kad karui baigiantis, kai tvėrėsi Pabaltės Valstybės, daug kas netikėjo, kad tokios mažos tautos galėsiančios būti nepriklausomomis tarp dviejų milžinų. Laimei betgi tas abejojimas iki šiol neišsipildė. Tačiau jis yra ir nuolat auga, o juo labiau, kai atsirado naujas Pabaltės valstybių „draugas" — Lenkija. Atvirai kalbant prasidėjo lenktynės, kurios taip susipainiojo, kad nuo jų nevienas kitas ir apkvaišo. Šis išsiriškimas gal ir netiktų, bet kitaip susidariusio šių dienų politinės padėties pavadinti negalima. Blaivūs, toliau numatą Pabaltės valstybių vyrai jau prieš 10 metų tvirtino ir įrodinėjo, kad tvirčiausias laidas (garantija) Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybėms apsaugoti, jų — sąjunga, be jokių globėjų, be užtarėjų. Dėja.

Dalykai susidėjo taip, kad tos Sąjungos, vienintelio laisvės laido, iki šiol įkūnyti nepavyko. O tam, giliu mano įsitikinimu, pakenkė trumparegė Latvijos ir ypač Estijos politika, kurios iki šiol neturi aiškaus plano, bet klaidžioja, negalėdamos surasti tiesaus kelio. Prie tokio politikos supainiojimo prisidėjo labiausiai nebaigtas **Vilniaus** klausimas, del kurio tarp Lietuvos ir Lenkijos iki šiol nebėra **jokių** santykių. Tame ginče, klausime, užėmė labai keistą poziciją Latvija, kurią dalinai pasekė Estija, ir Pabaltės valstybių Sąjunga ilgiems metams liko palaidota. Šios abidvi tautos, nežiūrėdamos gyviausių tautinių Lietuvos interesų, lengvamaniškai ėmė kryptį Varšuvos pusėn ir ten ieškoti ataspāros. Atsimename Lenkijos, Latvijos ir Estijos užsienių reikalų ministerių reguliares konferencijas, kurios demonstratyviai buvo daromos Varšuvoje. Jau tos konferencijos paraližavo Sąjungos idėją, o pernykščių metų Latvių reikalavimas Tautų Sąjungoje atidaryti biznio ir lenkų reikalais Vilniaus — Romnų gelžkelio liniją, galutinai parodė Latvijos politikos veidą. Nuo to laiko prasidėjo kas kartas glaudesnis Latvijos broliavimasis su Varšuva, kurios politikos sukūryn traukiama ir Estija.

Be abėjo, negalima primesti Latvijai ir Estijai, kad jos del Lietuvos santykių nebuvimo su Lenkija, jos eitų Lietuvos keliu. Bet tokiuose atsitikimuose, kai broliška lietuvių tauta gina gyviausius reikalus garbę ir gyvybę—pakišti koją ir kartu broliais su priešingąja puse—yra neleistinas dalykas.

Bet nejaugi nieko nedaroma tai pražūtingai politikai sustabdyti? Daroma, bet tas darbas kaž kaip reiškiasi tik žodžiuose, darbų nesimato. Blaivūs latviai, deja, tokių yra maža, jau senai yra įkūrę Lietuvių—Latvių vienybę, kuri kasmetai šaukia savo kongresus. Tuose kongresuose kalbama labai daug apie abiejų tautų brolybę, apie nepriklausomybės apsaugojimą. Bet daroma labai maža. Tik buvusi kurį laiką Latvijos valdžioje socialdemokrato Cielenso vyriausybė buvo bepradėjusi draugiškesnę politiką, bet jam atsistatydinus, vėl Latvių politika pakrypo Varšuvos pusėn.

Bet grįžkime prie Lietuvių — Latvių vienybės veikimo. Gyvenant Vilniuje ir žinant apie tą veikimą tik iš spaudos, sunku kas nors spręsti, bet atrodo, kad abiejų tautų susiartinimė, bendros politikos suderinime padaryta per mažai. Tai trukdo, be abejo, ultralenkiška Latvijos politika, del kurios nevienas latvis, Lietuvos draugas, nuleidžia rankas. Malonu tik tas, kad nežiūrint pr. gaištingos Pabaltės valstybėms Latvijos ir Estijos vedamos politikos, latvių tarpe vistik netrūksta blaivių žmonių. Tų žmonių ryškiausiąs stovi latvis inžinierius Ryteris, kuris yra Lietuvių Latvių Vienybės pirmininkas. Reikšminga buvo jo kalba šių metų Vienybės Kongrese Kaune, pasakyta VI. 21 d. Išnagrinėjęs gresiančius Lietuvai ir Latvijai pavojus ir pailiustravęs tai kitų valstybių gyvenimu, inž. Ryteris baigė šiais žodžiais:

„Praslinko daugiau nei 10 metų, bet mūsų valstybės yra tiek pat toli viena antrai, kaip ir buvo.

Su visai svetimu krauju tauta mes galėjome padaryti sąjungą, bet su broliu tauta ne! Ar tai yra normalu? Aišku, kad ne!

Tenka atkartoti visuose penkiuose kongresuose išreikštas persergėjimas ir šūkis: Mūsų ateities, mūsų nepriklausomybės apsaugojimui reikalinga Lietuvos ir Latvijos sąjunga! Kiekviena valstybė atskirai mes gyvavimui esame persilpnos, bet suvienytos mes galime tvirtai laikytis!

Jei mes nepajėgsime ir nemokėsime paslekti mūsų valstybių susijungimo, mes neišvengiamai turėsime žūti"!

Iš tų nuoširdžių latvio žodžių matome, kad per 10 metų **nieko** nepadaryta, kad Latvija nuo Lietuvos yra labai toli. Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad kiekviena eina savo keliu. Štai tas ir yra baisiausiai. Tiesa, latviai guodžiasi Varšuvos ataspara, tikisi iš ten pavojui atėjus, pagalbos. Bet tai daugiau, negu nayvu. Kol nebus tarp minėtų trijų valstybių įkūrta sąjunga, tol visuomet Pabaltė turės drebėti del savo likimo. Latviai su estais privalėtų žinoti, kad **puolus pietų kaimynui Lietuvą — per 24 valandas Rygoje ir Revelyje būtų iškeltos raudonosios vėliavos.**

Štai kas verčia rimtai susirūpinti Pabaltės valstybių likimu, kuriuo taip neatsargiai žaidžia šių dienų oficijalė Latvijos politika. Duok Dieve, kad paskutiniu metu pasirašytas Latvijos ir Estijos susiartinimas su Skandinavų valstybėmis. pakreiptų painius jų politikos vingiavimus į aiškesnį kelią. Mums, Vilniaus krašto lietuviams, nėra galimybės nei arčiau susieiti su Latviais, nei dalyvauti kilniame Lietuvių-Latvių vienybės darbe. Bet mūsų noras ir troškimas yra vienas, kad broliai latviai turėdami ekonominių išrokavimų priešlietuviškoje politikoje, nepamirštų aukščiau mūsų mesto baisaus įspėjimo, kuris, lyg Demokleto kardas, kabo ant Pabaltės valstybių galvų.

R. M—s.

Prenumeratorių žiniai.

Pirmename G. G. prenumeratoriams ir skaitytojams, kad šio mėnesio baigiasi pirmas pusmetis.

Prenumeratoriai, iki šiol neatsilyginę, prašomi paskubėti, kad nereikėtų sulaikyti laikraščio siuntinėjimo.

Neatsilyginusiems iki rugplūčio mėn. 1 dienos, „Vilniaus Rytojus" siuntinėjimas bus sulaikytas.

Raip pat pirmename seniems „Vilniaus Aido" ir „Kelio" skaitytojams, kurie iki šiol neatsilygimo už tuos laikraščius, kad taip pat paskubėtų tai padaryti.

ADMINISTRACIJA.

Tautinių mažumų klausimai Tautų Lygoje.

Madride nutarta visais tautinių mažumų klausimais laikytis tokios procedūros:

1. Tautų Lygos generalinis sekretorius turi pranešti tautinei mažumai, jei josios skundas yra nepriimamas, del kurių veikiančių mažumų reikalu taisyklių tai yra daroma.

2. Tautų Lygos Tarybos pirmininkas, kaip mažumų komiteto pirmininkas, turi teisės kviestis keturius atstovus į tą komitetą ir tuo būdu trijų komitetas virsta komitetu iš iš penkių.

3. Tautų Lygos Taryba pageidauja, kad mažumų komitetai galėtų susirinkti ir posėdžiauti tarpe dviejų Tautą Lygos Tarybos posėdžių ir tiek kartų, kiek tai pačiam komitetui atrodys reikalinga skundams tirti.

4. Jei kuris tautinės mažumos skundas nepasiektų Tautų Lygos. Tarybos nariai gauna visą nodžiagą per generalinį sekretorių.

5. Kartą per metus gener. sekretorius privalo padaryti spausdintą pranešimą Tautų Tarybos nariams apie gautus metų laike mažumų skundus ir jų turinį

6. Mažumų Komitetas prie Tautų Lygos Tarybos, pritariant užinteresuotai vyriausybei, galės skelbti konkrečius mažumų skundų tardymo davinius. Tautų Lygos Taryba tikisi, kad užinteresuotosios vyriausybės, kiek tai bus galima, duos savo sutikimą tokiam paskelbimui.

7. Generalinis sekretorius privalo skelbti oficialiniam Tautų Lygos biuletenyje kasmet statistikos žinias apie mažumų skundus.

Štai šių nurodymų reikia dabar laikytis, norint pasiskųsti Tautų Lygai del daromų tai ar kitai tautai skriaudų. Kadangi mes, lietuviai, daugiau esame pratę kęsti, mažiau skųstis, tai iš mūsų Tautų Lyga mažai susilaukdavo skundų prieš Madridą. Pati Tautą Lyga su savo Hymanso projektais mumyse ligšiol nerado didelio pasitikėjimo.

Ministerio Čechavičiaus byla.

Garsi lenkų finansų ministerio Čechavičiaus byla del išaikvojimo valstybės pinigų be seimo žinios Valstybės Tribunole tuotarpu baigta. Tribunolas ministero neišteisino, bet ir nepasmerkė. Jo darbus paliko įvertinti pačiam seimui. Kol bus baigta toji byla, Čechavičius negalėsiąs užimti jokios valdiškos vietos. Dvarininkai dabar jau išrinko jį savo banko direktorium Varšuvoje.

Politinė apžvalga.

Vokietijos konferencija su Anglijos, Prancūzijos, Amerikos ir gal dar poros kitų valstybių atstovais įvyks Londone. Ilgai nenorėjo prancūzai sutikti su konferencijos vieta Londone, kur konferencijai vadovaus, kaipo šeimininkas, naujas Anglijos ministerių pirmininkas Mac Donaldas. Prancūzai bijosi, kad jis bus palankus vokiečiams. Birželio 27 d. prancūzų vyriausybė galutinai sutiko važiuoti Londonan. Svarbiausias tos konferencijos klausimas bus Pareinės krašto evakuacija ir to krašto vokiečiams grąžinimas. Be to bus kalbama, kaip praktiškai bus tvarkomi vokiečių išmokėjimai sulig Paryžiaus bankininkų priimtų normų. Toji konferencija vokiečiams yra labai svarbi. Ji parodys, ar karo klausimai yra baigti Europos vakaruose. Tada tik vokiečių politikai mano pradėti gyviau judinti Rytų Europos politikos klausimus. Ligšiol anglų politika palaikydavusi lenkus prieš vokiečius.

Anglai buvę tos nuomonės, kad lenkams reikia prieiti prie jūros ir Dancigo ir Gdynės kalidorius esąs jiems reikalingas. Dabar anglai pataria vokiečiams ir lenkams susitarti dedant pagrindan dabartines sienas, tik padarius keletą pataisų: Dancigo kalidorius pavesti atskiros komisijos kontrolei, išvesti iš ten kariuomenę, grąžinti Dancigą Vokietijai (tik ten lenkams uoste duoti vietos laivams) ir sudaryti vokiečių ir lenkų prekybos sutartį.

Tokį projektą duoda anglų laikraščiai. Iš jo matosi, kaip anglams rūpi rytų klausimų revizija. Su prancūzais vokiečiams kils daug nesusipratimų del Saaro anglies kasyklų. Prancūzų kapitalistai reikalauja sau didelio užmokesnio. Vokiečiai, žinodami, kad už keleto metų vistiek Saaros sritis bus grąžinta, nenori prancūzams už savo kraštą mokėti.

Vokiečių prezidentas Hindenburgas del 10 metų Versalio traktato sukaktuvių išleido manifestą, kuriame pareiškia, kad birželio 28 diena, kai vokiečiai Versaly buvo priversti pasirašyti po traktatu, vokiečių tautai ir visiems „teisybės ir tikros taikos mylėtojams" yra nusiminimo diena. Vokiečiai tuo traktatu neprisiėmę kaltės del buvusio karo. Vokiečiai tiki, kad ateitis priklauso tikros taikos, kuri bus paremta visų laisvų tautų lygybe.

Iš to matome, kad karas vokiečius daug ko išmokino. Prieš karą vokiečiai nenorėdavo negirdėti apie tautų lygybę.

*

Prancūzų spauda labai susirūpino vokiečių ministerio Stresemano kalba Reichstage. Prancūzams nepatinka, kad vokiečiai numeta nuo savęs kaltę už buvusį karą. Sutikę vokiečiai mokėti prancūzams tik del to, kad karas labai sunaikinęs kai kurias prancūzų žemes. Prancūzų socialistai su Blumu priešaky griežtai reikalauja nieko nelaukiant tuojau išvesti prancūzų karinomenę iš Pareinės krašto.

Su skausmu kai kurie prancūzų laikraščiai pastebi, kad vokiečių Reichstagas (seimas) prieš vasaros atostogas pepriėmęs Paryžiaus mokesčių plano.

Tuotarp prancūzams dabar jau reikia priimti visi mokesčiai, kuriuos yra pasiketinę mokėti Amerikai. Berlinas visa darąs, kad su Makdonaldo parama pastačius Paryžių labai keblion padėtin. Elzaso autonomistų byla pasibaigė jų išteisinimu. Be to, prancūzų vyriausybė nutarusi duoti visiems Elzaso politiniems prasikaltėliams amnestiją, kad jie suprastų prancūzų gerumą.

Europos ateitis taip prancūzams atrodo. Žinomas prancūzų rašytojas Bardoux kreipia domę į du dalyku. Pirmas — karo mokesčiai ir Pareinės evakuacija, antras — nusiginklavimas ir anglų su amerikiečiais sutartis.

Apie pirmą jis nenori net kalbėti. Makdonaldas nebijosiąs daryti pavojingų Europai žingsnių. Antruoju klausimu anot Bardoux, Makdonaldas susitars su Amerika nusiginklavimo klausimu, nors Anglijos laivyno admirolai bus jam priešingi. Tuo būdu Makdonaldas palengvins Anglijos piniginę padėtį ir pakels ūkį. Amerikos ir Anglijos santaika vers Prancūziją ju politikos kryptimi. Tai jau suprato vokiečių politikai Stresemanas ir Schachtas. Sau jie užtikrino anglų darbo partijos palankumą. Lenkijai reikia labai saugotis vidaus ir užsienio politikoje, nes Vokietija ir Sovietų Rusija su Lietuva darysią vikokių provokacijų. Prieš amerikiečių — anglų ir vokiečių bloką reikia sudaryti prancūzų, lenkų, Mažosios Antantos ir italų bloką dabartinei padėčiai ginti. Šių valstybių vienybė ir nesulaužoma valia paveiksianti į anglus.

Taip, matyt, prancūzai norėtų palaikyti vardan savo reikalų tą padėtį, kurį po karo Europoje suardė ekonominę gerovę. Daug kam švystertų geresnė ateitis, jeigu pracūzų hegemonijas Europoje griečiau ateitų galas.

*

Lenkijoje ėjo garsi ministerio Čechavičiaus byla Valstybės Tribunole. Liūdininkais šioje byloje buvo ministeriai ir kiti lenkų didikai. Ministerio Čechavičiaus šalininkai ir gynėjai jo darbus suverčia maršolui Pilsudskiui ir tuo keliu Čechavičių tiki išteisinti. Pilsudskis savo ilgokoje kalboje pajuokė patį tribunolą ir nesigynė, kad Čechavičiaus darbai tai buvę jo valia daromi. Neapsėjo savo kalboje be išsireiškimų, kurių paprastai geroje spaudoje nerašoma. Atrodo, kad sunku bus seimui byla laimėti, nors nemaža valstybės pinigų buvo išaikvota be seimo sutikimo.

Apie Poznanės garsią parodą svetimšaliai jau pastebėjo, kad tai esąs pigus paveikslas, kurio rėmai yra daug brangesni už patį paveikslą

*

Amerikos Jungtinių Valstybių spauda griežtai tvirtina, kad jų vyriausybė nemananti pripažinti Sovietų Rusijos. Amerika Rusijos klausimais laikysiantis senosios politikos. Už tat Anglijos Makdonaldo vyrausybė, jau pranešusi savo dominijų vyriausybėms sumanymą, pradėti derybas su bolševikais.

*

Vengrijos santykiai su Rumunija ir Čekoslovakija darosi vis labiau įtempti. Čekoslovakijoje nesenai buvo areštuojami vengrų organizacijos „Levente" nariai. Dabar vengrai suėmė 200 čekų, kurie norėjo įvažiuoti Vengrijon. Čekoslovakų vyriausybė pareiškė Budapešte savo protestą.

Italijos pirmas ambasadorius — atstovas prie Vatikano birželio 25 dieną įteikė savo raštus Šv. Tėvui ir pasakė prakalbą. Pasiketino Italijos vyriausybės vardu pildyti Laterano sutartį krikščioniškai. Popiežius pareiškė savo džiaugsmą, kad Italija paskyrė taip didelių nuopelnų vyrą Dė Vechi atstovu prie Vatikano ir suteikė palaiminimą karaliui, Italijos valstybei ir jos atstovui.

Šiomis dienomis nuncijus bus Italijos karaliaus priimtas ir Italijos su Vatikanu santykiai prasidės visoje pilnumoje. Prie Vatikano dabar yra 11 ambasadų ir 31 atstovybė. Pasimeldęs prie šv. Petro grabo bazilikoje Vechi išėjo aikštėn, kur buvo sutiktas kariuomenės sveikinimais.

*

Prūsijos evangelikų - protestantų vyriausias sinodas nutaręs reikalauti nuo prusų vyriausybės tų pačių teisių, kokias yra pripažinęs Katalikų Bažnyčiai t. y. konkordato. Nutarta kuogreičiausia pradėti derybas, kurios buvo nutrauktos.

— Vokiečių ekskaizeris Vilius nenustoja vilties grįžti tėvynėn, nors kaip privatinis asmuo. Paskutiniu metu, sako, niekas jojo grįžimui Vokietijon nesipriešins.

— Tarp kitų Lietuvos prekių nemažą pasisekimą užsieniuose turi Lietuvos arkliai. Šiemet pavyzdžiui užsienin išvežta 10,000 arklių. Nemažai arklių išvežama Rusijon.

— Anglų karalius jau visiškai pasveiko ir sugrįžo Londonan; jis buvo iškilmingai sutiktas.

— Egipto karalius Fuadas birželio 26 d. atvyko Čekoslovakijon; jį visur priima labai vaišingai.

— Liepos 1 d. prasidėjo Suomijoje rinkimai į Seimą. Į rinkimus eina ir komunistai prisidengę svetimu vardu; blaivūs suomiai tuos paukščius pažino ir svetimose plunksnose.

— Liepos 25 d. sukanka 25 metai, kai pirmą kartą per Lamanšo kanalą (iš Prancūzijos Anglijon) perskrido lėktuvu prancūzas Blerio. Anglija, Prancūzija ir Belgija rengiasi tą įvykį paminėti iškilmingu susirinkimu Sorbonoje.

Lietuvos Užsienių politikos apžvalga.

Įvykusiame tautininkų susivažiavime ministerių pirmininkas prof. Voldemaras padarė du ilgus ir labai turiningus pranešimus apie Lietuvos užsienių politiką ir apie vidaus politikos bei ūkio reikalų būklę ir jos perspektyvas. Pats prof. Voldemaras savo pranešimus pavadino apžvalgomis. Negalėdami mūsų skaitytojams dėl vietos stokos tų įdomių apžvalgų ištisai paduoti, pasistengsime bent suglaustai atpasakoti jų svarbiausias vietas, kurios nušviečia lietuvių visuomenei labiausiai rūpimus klausimus.

Lietuva tautų šeimoje.

Niekam ne paslaptis, kad nepriklausomos Lietuvos atsiradimas ir susikūrimas tuojau po karo, Europoje buvo sutiktas skeptiškai. Mat, toks tada buvo bendras Europos ūpas. Manyta, kad Lietuva ir kitos Pabaltijos valstybės yra tik sezoninis dalykas, kuris greitai išnyks, kai Rusijoj pasikeis politinė tvarka. Vakarų skepticizmą maitino ir nepamatuotas įsitikinimas, kad mažos valstybės, jų tarpe ir Lietuva, negalės nepriklausomos išlikti dėl ūkiškų sumetimų.

Dabar kai dėl Lietuvos, tai skeptiška nuotaika Europoje jau baigia nykti. Lietuva darosi žymus tarptautinės politikos faktorius. Šiandie ji yra skaudamas Europos kraštas. Didžiųjų valstybių politikai dažnai kreipia savo akis į Lietuvą, dažnai išgirsta apie Lietuvos teises. Ir vis dėlto dar ne visos lietuvių tautos teisės yra įvykdytos, ne visi mūsų tautos troškimai yra įkūnyti. Svarbiausias mūsų užsienių politikos klausimas, yra Vilniaus klausimas.

Santykiai su lenkais.

Žinome, kad lenkai ir jų šalininkai iš pat pradžių buvo priešingi nepriklausomai Lietuvai. Jie skelbė, kad nėra Lenkijos be Lietuvos. Ir šiandie lenkai savo idealų dėl Lietuvos nėra išsižadėję ir vargu ar greitai jie jų išsižadės. Vilniaus užėmimas lenkams yra tik vienas etapas užimant visą Lietuvą.

Šiandie mes galime pasistatyti klausimą, ar lenkai per paskutinius metus prisiartino prie nepriklausomos Lietuvos užėmimo, ar lietuviai prisiartino prie Vilniaus atgavimo? Žiūrėdami į politinių įvykių raidą, mes matome, kad laikas Lienkijai suduoda smūgį po smūgio, kad jis dirba Lietuvos naudai. Dar ne taip senai lenkai gana atvirai kalbėjo, jog jie gali Lietuvą kariška pajėga užimti ir nepriklausomo Lietuvos nebėr! Kodėl jie taip kalbėjo? Jie buvo įsitikinę, kad lietuvių tautos visai nėra, kad yra tik tam tikra atskirų žmonių grupė, kuri yra suinteresuota nepriklasomos Lietuvos valstybe, kuri lenkams visokių nemalonumų daro. Pieš dvejus metus lenkų valstybės vadas Pilsudskis nemiegojo, galvodamas apie lenkų kariuomenės mobilizaciją, apie nepriklausomos Lietuvos užpuolimą. Dabar štai ginklų svajonės jau nekalba. Ne tik visas pasaulis, bet ir patys lenkai pagaliau įsitikino, kad atvirai ginklu pulti Lietuvos jie negali. Tam griežtai priešinasi du dalykai, būtent,

Bendra Europos politinė būklė ir Lietuvos sustiprėjimas.

Keletą metų atgal kiekvieną pavasarį kildavo daug ir gana rimtų kalbų apie lenkų-rusų karo pavojų. Dažnai būdavo kalbama apie lenkų kariškus planus prieš Lietuvą. Šiandien tas susirūpinimas yra labai sumažėjęs. Pirmiausia Paryžiaus pakto dėka. Briand'o-Kelog'o paktas, iškilmingai pereitą vasarą Paryžiuje pasirašytas, prie kurio nepristdėti nė viena valstybė nedrįsta,—karą pasmerkė ir uždraudė kaipo politinių tikslų siekimo priemonę.

Reikia pastebėti, kad šio pakto greitesnis įgyvendinimas pasirodė reikalingas kaip tik Europos rytuose. Mes suprantame, kada SSSR politinė vadovybė pasiūlė jį greičiau įgyvendinti kaip tik tarp SSSR ir lenkų bei jų kaimynų. Pasirašius Paryžiaus paktą militaristams T. S-gos paktu ir jai iškilmingai duotais rodos, galėtum jaustis visai ramus. Deja, nevisai taip yra. Iš patyrimo mes ir kiti žinome, kad lenkai savo pasirašytų sutarčių gali ir nepildyti. Mūsų vyriausybės tai ir buvo pabrėžta prisidedant prie Paryžiaus pakto.

Reikia pasakyti, kad apie lenkus ne mes vieni esame tokios nuomonės. Po Litvinovo protokolo pasirašymo Maskvoje sovietų komisarų pirmininkas Rykovas pereiškė, kad, jei tęksią rusamas su lenkais kautis, tai rusai su jais kausiąsi su visu atkaklumu. Vadinasi, lenkais perdaug nepasitikima. Todėl ir tarptautinio pobūdžio sutartys nuo netikėtumų dar neapsaugoja. Tos sutartys reiškia tik tai, kad Europa nori taikos. Čia pagerėjimo gali įnešti tik sustiprėjimas tų valstybių, kurios su lenkais negali pripažinti status quo. Kol lenkai sėdi Vilniuje, tol Lietuva su jais neturės santykių, kol jie tebesvajos apie Lietuvos, užėmimą, tol šiame Europos kampe absoliutinių taikos garantijų nėra.

Yra neabejotinas Lietuvos sustiprėjimas. Ne paslaptis, kad kai kurios didžiosios valstybės darė tam tikrą spaudimą į Lietuvą, kad ji Vilniaus klausime lenkams nusileistų. Bet lietuviai tą spaudimą išlaikė. Jie buvo kietesni net, negu patys Lietuvos šalininkai manė. Vadinasi, lietuvių tautos moralė jėga yra sustiprėjusi. Bet per paskutiniuosius metus, valdant tautinei vyriausybei gerokai sustiprėjusios yra ir Lietuvos fizinės jėgos (kariuomenė, šauliai) Tai yra faktoriai, kurie lenkų imperialistų planus ir pasikarščiavimus atvėsina. Vokiečiai taip pat drįso pasakyti, kad nepripažins savo sienų su lenkais. Lenkų-vokiečių sienų peržiūrėjimo klausimas anksčiau ar vėliau turės iškilti. O SSSR? Kaip tik SSSR teritorijoj gyvena ukrainiečių ir baltgudžių tautos, kurių žemių gerą dalį turi lenkai. Ir iš čia Lenkijai gresia sienų peržiūrėjimas.

Versalio sutartis.

Lenkams Versalio sutartis yra neliečiama. Ši sutartis Europoje turi savo draugų ir priešų. Vokiečiai ją pasirašė tik priversti. Ir Lenkijos sienos su Vokietija yra nustatytos pasiremiant Versalio taikos sutartimi. Bet Lietuva Versalio sutarties nepasirašė. Todėl ji šia sutartimi ir nėra surišta. Tai tik buvusių seimų vyriausybių klaidos sudarė įspūdžio, kad ir Lietuvos valstybės sienų nustatymas turi pasiremti Versalio su-

Naujas paminklas Vilniaus bazilikoje.

Daug turi paminklų Vilniaus katedra-bazilika Lietuvos valdovams-didiesiems kunigaikščiams. Dar daugiau joje yra paminklų Vilniaus vyskupams, kurie Vilniuje mirė ir palaidoti katedroje. Kiekvienoje beveik koplyčioje randame ant sienų, ant marmuro plytų parašytus. Paskutinis parašas buvo padėtas 1895 m. Vilniaus vyskupui lietuviui Antanui Andrevičiui.

Šių 1929 metų birželio 18 d. iškilmingai pašvęsta paminklas pirmam Vilniaus arkivyskupui Jonui Ciepliakui, kuriam gyvam neteko apimti savo arkivyskupijos, nes užtrūko Amerikoje ir ten mirė.

Beveik visas arkivyskupo gyvenimas buvo surištas su Petrapiliu, ne su Lenkija, kurioje buvo gimęs. Petrapilio Dvasiškoje Akademijoje profesoriavo 26 metus, paskui Petrapily buvo vyskupu sunkiausiu Didžiojo Karo metu ir siaučiant Rusijoje revoliucijai. Jo nuopelnai katalikams buvo dideli. Būdamas Petrapily Mogilevo arkivyskupo padėjėju, jis pirmas katalikų vyskupas aplankė platų Sibirą. Ten savo vizitacijomis sustiprino įvairių tautų katalikus, dažnai nekaltai rusų vyriausybės išsiųstus iš jų tėvynės. Jis ten suprato reikalą įsteigti Sibirui atskirą vyskupiją. Tai vėliau įvyko — Vladivostokas susilaukė katalikų vyskupo, o dabar Sibiras turi kelius Apaštališkuosius Administratorius.

Didžiojo Karo metu, kai Rusijon išbėgo iš Lietuvos ir Lenkijos daug tūkstančių katalikų, plačioje vyskupo Ciepliako valdomojo arkivyskupijoje negirdėta, kad kur nors bažnyčioje lietuviai būtų neturėję savo kalba pamaldų, kad lietuviai kunigai, kurių ypač iš Seinų vyskupijos daug buvo išvažiavusių Rusijon, būtų negavę vietos ir darbo. Priešingai, vyskupas Cieplakas suėjo artimesnan kontraktan su Lietuvių Draugija nukentėjusiems del karo šelpti ir padedamas kun. prof. P. Bučio ir kun. J. Tumo, davė lietuvius kunigus, kur buvo reikalas. Visi tremtiniai be skirtumo tautos jame matė gerą tėvą, katalikų vyskupą.

Kai katalikams švysterėjo Rusijoje laisvesnės dienos, jis buvo įsakęs laikyti iškilmingas pamaldas ir giedoti *Te Deum*.

Dėja, greit kilo revoliucija, suiro Rusijoje valstybinis gyvenimas. Įsigalėjo bolševizmas, suirutė ir netikėjimas.

Vyskupas Cieplakas pasiliko vietoje su sau istikimais kunigais. Jo darbas buvo bolševikų sutrukdytas. Buvo suimtas, teistas Maskvos bolševikų teisme ir Europos valstybių užtarimas išgelbėjo vyskupą nuo kankinio mirties. Jis buvo išmestas Latvijos užkampin vienui vienas. Čia latvių darbininkai geležkeliečiai rado vyskupą ir jį paėmė savo globon. Aplankęs savo tėviškę, vyskupas Cieplakas nuvyko Romon ir čia pasilsėjęs po bolševikų kalėjimo, nuvyko Amerikon.

Tuo metu Vilniuje įvyko didelė tragedija. Aplinkybių verčiamas turėjo atsisakyti nuo Vilniaus vyskupijos mūsų mylimas vyskupas Jurgis Matulevičius tik del to, kad buvo lietuvis.

Geresnio vyskupo vieton vysk. Matulevičius lenkų tarpe negalėjo parinkti, kaip vyskupą Ciepliaką. Nežiūrint aukštos vyskupo Ciepliako misijos Amerikoje, paskyrė jį Vilniaus vyskupu. Tuo Šv. Tėvas sušvelnino tą skausmą, kurs buvo palietęs lietuvius po vyskupo Matulevičiaus atsisakymo. Arkivyskupą Ciepliaką mes, lietuviai, pažinome ir juo pasitikėjome.

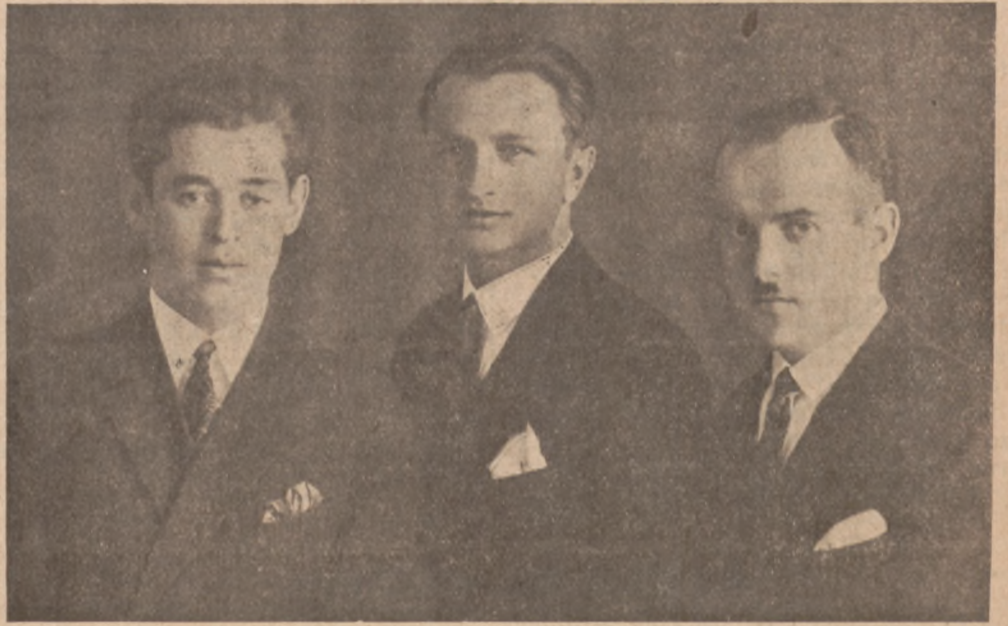
Nelaimei, mirtis neleido jam parodyti savo gerumo ir teisingumo vilniečiams Atmindami jo nuopelnus visiems katalikams Rusijoje ir pagerbdami jo didvyriškumą Maskvos bolševikų teisme, vilniečiai priglaudė jo kūną savo bazilikoje. pastatė gražų paminklą.

Lietuviai, dalyvaudami iškilmėse, parodė, kad moka pagerbti gerą katalikų vyskupą, kad ir lenką, nors dar taip nesenai lenkai nesugebėjo pagerbti gero vyskupo lietuvio.

Šaly paminklo atidarymo iškilmių įvyko kunigų — akademikų susivažiavimas, kuriame dalyvavo apie 130 akademikų. Susivažiavimas ėjo draugiškoje nuotaikoje ir nežiūrint to, kad Lietuvos akademikai negalėjo dalyvauti del susidariusios padėties susivažiavime, draugiško ūpo pagautas susivažiavimas mušė pasveikinimo telegramą Lietuvos Arkivyskupui Skvireckui per jo rankas sveikindamas visus akademikus — draugus.

K. P. K.

— Iš Amerikos per Atlantą vandenyną perskrido lėktuvu „Geltonasis paukštis" du prancūzai; prie jų prisiplakė nepastebėtas dar trečias keleivis „zuikis"; lėktuvas laimingai nutūpė Ispanijoje, nes del „zuikio" pritrūko benzinos atlėkti stačiai Prancūzijon.

Gudų, lietuvių ir ukrainų studentų Sąjungų pirmininkai: iš kairės Gudų Studentų Sąjungos pirm. M. Tulejko, vidury Lietuvių Studentų Sąjungos pirm. K. Blažys ir dešinėje ukrainų — N. Sahajko.

Milžiniška lietuvių jaunimo gegužinė.

Š. m. birželio 16 dieną Kukutėlių laukuose, prie Erzveto ežero, Tverečiaus val., Švenčionių apskr. 3 val. po pietų įvyko milžiniška organizuoto lietuvių jaunimo gegužinė. Dalyvavo 16 Šv. Kazimiero D-jos skyrių, visi skyrių nariai, priešaky su savo pirmininkais. Dalyvių buvo arti 3000 (tame ir ne nariai). Be jaunimo matėsi pora klebonų iš gretimų parapijų, visi liaudies lietuviai mokytojai iš apylinkės ir keli Švenčionių Lietuvių gimnazijos mokiniai. Pritariant Švenčionių lietuvių gimnazijos mokinių dūdų orkestrui, jaunimas linksmai šoko, o seneliai žiūrėjo ir gėrėjosi; džiaugėsi, kad jaunimas moka gražiai ir padoriai praleisti laiką. Bet ne tik šoko, bet ir žaidė? O kiek dainelių pridainuota, ir suskaityti sunku. Kiekvieno skyriaus jaunimas padainavo po keletą liaudies dainelių, norėta ir monologų ir eilučių pasakyti, bet tvarkos prižiūrėtojai (kurių buvo net 6) neleido. Vakarą, saulei nusileidus, buvo surengtas vakarėlis; suvaidinta „Trys Mylimos", vaidinimas nusisekė gerai. Po vaidinimo Melegėnų choras, p. D. Buroko vedamas, padainavo keletą liaudies dainelių, užbaigdamas Tautos Himnu. Publika širdingai padėkojo karštu delnų plojimu p. D. Burokui. (Melegėnų vargoninkui) už taip išlavintą chorą, kurio dainelės skambėjo, anot dainiaus žodžių: „Taip linksmai, puikiai ir saldžiai". Kadangi naktis buvo šviesi ir trumpa, tai jaunimas išsiskirstė saulutei jau patekėjus. Tuomet ir dainelės nustojo jau skambėti, nes jaunimas ne tiek šoko, kiek dainavo.

Rodos, tokia didelė ir nepaprasta gegužinė Vilniaus krašte pirmoji; ji rodo mums, kad jaunimas moka organizuotis, organizuotai veikti, o tai yra mūsų šviesesnės ir geresnės ateities laidas. Jaunimas labai apgailėstauja, kad nemalonėjo apsilankyti nė vienas aukštesnis visuomenės veikėjas. Laukė ir tikėjosi sulaukti, bet nesulaukė. Tad lai būna garbė tau jaunime! Dievė padėk ir toliau ženkti šviesesniu keliu.

Bijūnėlis.

— Birželio 20 d. Rygoje įvyko tarptautinė geležkelių konferencija, kurioje dalyvavo Vokietija, Lietuva, Rusija, Latvija, Estija, vėliau Lenkija, Kinija ir Japonija. Per konferencija nustatyta, kaip gabenti prekes iš Vokietijos Japonijon.

tartimi. Ši sutartis yra naudinga lenkams, bet Lietuvai ji nieko gero neduoda. Tik buvusių vyriausybių klaidų ir neapsižiūrėjimo dėka atsirado keletas siūlų, kurie eilėje klausimų Lietuvą surišo su Versalio sutarties nuostatais.

Santykiai su vokiečiais.

Su Vokietija Lietuvos santykiai niekad nebuvo blogi. Dabar jie yra dar pagerėję. Daug reikšmės tenka duoti visai eilei šiais metais pasirašytų sutarčių su Vokietija. Dėl šių sutarčių, kol jos buvo dar nepaskelbtos, taigi niekam iš šalies nežinomos, lenkai ir mūsų opozicija leido visokių tuščių gandų, piešdami Lietuvai vokiškos kolonizacijos baubą. Dabar visos tos sutartys yra paskelbtos. Kiekvienas gali jas ištstudijuoti. Ir stebėtina, kad dabar liovėsi dėl jų triukšmą kėlę tiek lenkai, tiek mūsų opozicijos spauda.

Ypatingos reikšmės turi Lietuvai ir jos geriems santykiams su Vokietija — tai sienos sutartis. Čia dėl sienos su vokiečiais susikalbėta gražiai ir geruoju. Dėl sienos tarp Klaipėdos krašto ir Vokietijos tarp Lietuvos ir Vokietijos galioja tik abiejų šalių betarpiško susitarimo nuostatai, visai neminint Versalio sutarties, kurios Lietuva nepasirašė. Vadinasi, Lietuvos sienos su Vokietija nuo dabar yra nustatyta tik šių dviejų valstybių susitarimu be keno nors įsikišimo iš šalies. Dėl valstybių sienos pietuose kur dabar mūsų pusėje sėdi lenkai, sienos nustatymas paliktas atviras, vadinasi, ateičiai. O tai turi labai didelės reikšmės abiejų valstybių geriems santykiams vienos su kita.

Santykiai su SSSR ir Pabaltijo valstybėmis.

Su rusais mūsų santykiai jau seniau yra geromis vėžėmis pakreipti. Čia jokių priešginumų, ypač užsienių politikoj, nekyla. Kas liečia santykius su daugeliu atžvilgių mums giminingomis Pabaltijo valstybėmis, tai praktiškai jie vis dar nėra tokioje tvarkoje, kaip mes pageidaujame. Svarbiausia čia kliūtis yra ta, kad Pabaltijo valstybės, bijodamos Rusijos dažnai meta savo vžilgsnius į Varšuvą, manydamos, kad Lenkija ir tik Lenkija nuo rusų pavojaus jas galėtų apsaugoti. Mes čia esame kitokios nuomonės. Mums rodosi, kad jei kas ir gali mažas valstybes nuo didelės Rusijos pasikėsinimo apsaugoti, tai tik jau ne Lenkija. Išvien, glaudžiai eidamos, tos valstybės nuo visokių pavojų pačios savo jėgomis geriau apsisaugotų, negu atsidėdamos lenkams, kurie labai norėtų pasidaryti vadais Pabaltijo valstybėse. Todėl dėl mūsų santykių su Pabaltijo valstybėmis ir iškyla klausimas: arba Pabaltijo valstybės eina išvien su lenkais ir tuo pačiu prieš Lietuvą, arba eina su Lietuva ir tuo pačiu neina į lenkų glėbį.

Užsienių politika daug pareina nuo krašto vidaus.

Vyriausybė gali vesti savarankišką užsienių politiką ir drąsiai ginti Lietuvos raikalus tarptautinėje arenoje, kada ji jaučia turinti savo krašto visuomenės pasitikėjimą, kad tautos moralė jėga nėra sulaužyta, kada tautinė sąmonė yra pabudusi ir tautinis susipratimas kyla. Nebaisūs tada vyriausybei koki nors daromi kad ir didelių valstybių diplomatiniai spaudimai, nebaisūs ir grąsinimai. Štai Vilniaus klausimu lietuvių tauta yra itin vieninga. Dėl Vilniaus nėra partijų skirtumo. Todėl kai viename susitikime su prof. Voldemaru p. Chamberlain'as pareiškė, kad Anglijai jokio Vilniaus klausimo nėra, mūsų ministeris pirmininkas į tai galėjo drąsiai atsakyti ir atsakė: „O Lietuvai Vilniaus klausimas buvo, yra ir bus!"

Kada krašto viduje yra susiklausymas, pasitikėjimas savo tautos ateitimi, tada nebaisios priešų klastos, nebaisūs jų smurtiški pasikėsinimai. Bet iš kitos pusės vidaus politikos ir ūkio gyvenimo klausimai sudaro atskirą sritį ir apie juos tenka skyrium pakalbėt.

Šiems klausimams nušviesti prof. Voldemaras tautininkų sąjungos suvažiavime padarė ilgą atskirą pranešimą.

„Liet. Aidas."

Iš kelionės po Rytų Lietuvą.

Piliakalnis (Horodyšče). Rodunės valsčiaus Lydos apskr.

Jau iš pačio pavadinimo galima spręsti, kad sodžius turi ką nors bendis su piliakalniu. Iš tikrųjų taip ir yra. Į rytus nuo sodžiaus, maždaug apie 200 žingsnių, yra vieta, kur senovėje stovėta pilies. Kieno ji statyta, ir kokios jos būta—sunku pasakyt, nes dabar pasiliko tik kokių 5 metrų aukščio pilimas ir tiekos pat gilumo griovis. Jeigu tikėti žmonių pasakojimams, tai pilis statyta Jagailaičių laikais, bet kurio iš jų, tai nežinia. Pilies būta keturkampės, gan didelės ir užiminėta vietos virš 100 m² Įdomiausia tai, kad pilies stovėta ne ant kalno, kaip dauguma, bet lygumoj. Josios apsauga būta virš minėtas pylimas ir griovis. Pastarasis buvo pripildomas vandens, kurį pravesdavo tam tikru perkasu iš netoli tekančios upės. Pridėjus vartų žymes pietinėj ir šiaurinėj pilies dalyse, gausime pilna iš josios likučių vaizdą. Nors pilies stovėta ir lygumoj, bet nuo jos pilimo ir dabar dar gana toli matoma. Užėję vokečiai buvo bepradėję joje knistis, bet, apart molinių šukių ir plytgalių nieko neradę, nustojo. Vienas ūkininkas mėgino joje arti, tik policija užgynė. Mat pilis ne sodžiaus, bet valdžios. Ir sodžiaus žemėlapyje išskirta.

Dabar prie progos porą žodžių apie patį sodžių. Sodžius gan didelis, virš 50 ūkininkų. Gyventojų bus apie 300. Bemaž visi lietuviai, nors kasdieniniame gyvenime be lietuvių kalbos vartoja dar ir gudą kalbą. Jeigu tikėti seneliams, tai kadaise gyveno labai gerai, bet užtat dabar, galima sakyt, vargsta. Jau iškart įėjęs į sodžių pastebimas skurdas. Labiausiai metasi į akis dūminės trobelės, kurių čia yra gan daug. Didelių ūkių nėra. Daugiau pusvalakės, o jų turi tik 9 ūkininkai, ir mažiau ¹/₈ valako niekas neturi. Žemė vidutiniška ir tos maža. Sausa vasara — dar šiaip taip, bet šlapia—viskas išmirksta. Pavasarį ir rudenį

Iš Paryžiaus.

Lvove per Devintinį, kaip žinome, katalikų jausmus užgavo peiktinas vienos žydų gimnazijos moksleivių elgesys. Po to įvyko Lvovo aukštųjų mokyklų lenkų studentų riaušės, nukreiptos prieš žydus; prie Lvovo lenkų studentų prisidėjo lenkai studentai iš kitų Lenkijos universitetų, jų tarpe ir Vilniaus studentai. Tie įvykiai, žinoma, padarė užsienyje neigiamą įspūdį, juo labiau, kad atsirado daug žydų užtarėjų. Paryžiuje birželio 17 d. „Tarptautinė lyga kovai su antisemitizmu" suruošė didelį mitingą protestą. Per mitingą kalbėjo prancūzų Sorbonos profesoriai, buvę ministeriai, ir šiaip žymūs prancūzų veikėjai, net Lenkijos karšti draugai. Daug karčių žodžių Lenkijos adresu buvo tuomet pasakyta: Lenkija, girdi, prancūzų krauju iš numirusių prikelta, mūsų mylimoji, Lenkija virto tautų kalėjimu, tas kalejimas reikia sugrianti, vakar dar skriaudžiamieji lenkai virto kitų skriaudikais ir tt. Mėgino ginti Lenkijos vardą PAT'o atstovas p. Kleczkowski's, bet suagituota minia (kur būt panašiai ten dėjosi, kaip ir pas mus, Vilniuje, per lenkų suruoštus mitingus) kliudė jam kalbeti ir rodė nepalankumo. Priimtose rezoliucijose buvo pareikšta užuojauta visiems (prisiminė ir pernykščius įvykius, kuomet teko nukentėti ukrainiečiams) Lvovo nukentėjusiems.

Anglija po rinkimų.

Liepos 2 d. įvyko naujai išrinkto parlamento atidarymas. Karaliaus atidarymo prakalbą perskaitė vienas lordų. Toje prakalboje pažymėta, kad Anglija su visomis valstybėmis palaiko draugingus santykius. Atlyginimo klausimas del nuostolių po Didžiojo Karo pasistūmėjo pirmyn ir yra vilties greitu laiku grąžinti Pareinę vokiečiams. Su Amerika pradėta tartis nusiginklavimo klausimais ir visus ginčytinus klausimus reikės atiduoti spręsti kuriai nors tarptautinei įstaigai. Šiuo metu taipogi norima įeiti į santykius ir su SSSR ir pradėti pasikalbėjimai su dominijomis ir Indija. Iš vidujinių Anglijos dalykų karaliaus kalboje paliesti bedarbių klausimas; čia manoma pertvarkyti transportas, kelti pramonė, žemdirbystė, žuvininkystė, palengvinti emigracija užjūrin; manoma taipogi peržiūrėti rinkimų tvarka. Darbo partija karaliaus kalba labai patenkinta, konservatoriai gi pareiškė, kad laikysis lojalės opozicijos ir padės valdžiai dirbti.

Meksikiečiai meldžiasi.

Radio pranešimu iš Meksikos miesto, Meksikos vyriausybės ir Katalikų Bažnyčios susitarimo proga Meksikos gyventojai gausingai aplankė bažnyčias sekmadienį, birželio 23 dieną. Kai kuriose vietose baznyčiose negalėjo įvykti reguliarinių pamaldų, nes nebuvo kunigų. Bet vis dėlto altoriai bažnyčiose buvo papuošti gėlėmis ir susirinkę žmonės meldėsi be kunigų.

Radio pranešimu, Amerikos Jungtinių Valstybių ambasadorius Meksikoj susilaukė daug pagarbos dėl pasiekto susitarimo tarp Meksikos vyriausybės ir Katalikų Bažnyčios. Visoj Meksikoj reiškiama džiaugsmo dėl sėkmingo ginčo išsprendimo. Ambasadorius Morrow sprendžiant tą seną ir opų nesusipratimą suvaidino labai svarbų vaidmenį. Jis gavo sveikinimo telegramų iš viso pasaulio kraštų. Kalbama, kad jei jis nebūtų sutikęs tarpininkauti, tai derybos būtų nutrūkusios. Ambasadorius Morrow taip pat gavo ir piktų grasinimo laiškų. Juose jam grasinama sužalojimu dėl vaidmens, kurį jis suvaidino.

Meksikos gyventojai labai nudžiugę dėl susitarimo. Kai kurie dar negali suprasti, kuriuo būdu tas incidentas baigėsi taip laimingai ir sėkmingai. Einant susitarimu, Meksikos vidaus reikalų ministeria pranešė atskirų valstybių gubernatoriams, kad bažnyčios turi būti grąžintos teisėtai Katalikų Bažnyčios vyriausybei. Per 3 metus kunigai neturėjo teisės laikyti pamaldų bažnyčiose, todėl dabar reikės nemaža laiko, kol bus viskas atatinkamai sutvarkyta.

— Ispanai, pavydėdami kitiems, išsirengė perskristi Atlanto vadenyną, bet nukrito jūron netoli Azorų salų. Juos išgelbėjo anglų laivas; dabar ispanai nori atsidėkoti anglams už jų gerą širdį.

— Latvių studentai išsirengę yra aplankyti Lenkiją ir žada pabuvoti didesniuose jos miestose.

— Afganistane vis dar nėra ramybės. Habibulai įsigalėjus garsusis Amanula priverstas buvo iškeliauti iš tėvynės. Bet atsirado naujas kandidatas ir, kaip praneša laikraščiai, tikisi nugalėti Habibulą.

Gegužės mėn. mes rašėme, kad „Kultūra" nepaskelbė ligi šiol savo įstatų ir niekas nežino, kur ji krypsta. Dabar jau paskelbė. Pirmasis įstatų paragrafas šiaip skamba: „Lietuvių Kultūros" Draugijos tiklas yra plėšti švietimas tarp lietuvių, kurie gyvena **Lenkijos Respublikoj**, organizuojant kulturos ir švietimo darbas ir medžiagiškai šelpiant besimokinančioji jaunuomenė". Dabar visai suprantama, kodel taip greit ta draugija buvo valdžios patvirtinta ir kodel ji taip ilgai slapstėsi su savo įstatais: norėta, matomai, pirma save išreklamuoti, išgirti, pasiskelbti „nebedieviška".

Į mūsų tarpą su tokiais pat tikslais prieš karą ėjo rusai, dabar eina visokios ne mūsų draugijos, kurioms nerūpi mūsų tautybės išlaikymas, jos stiprinimas. Po tokiais įstatais gali pasirašyti ir lenkas, ir žydas, ir čigonas (jie taikomi juk lietuviams!), ir visokio plauko kosmopolitai.

Kas nėjo mūsų panašiai šviesti?...

Iš Amerikos.

Iš Vilniaus yra išvykusi Amerikon žymi mūsų veikėja p. E. Vileišienė paskatinti mūsų užjūrio brolius paremti Vilniaus krašto lietuvius, ypač besimokinančią jaunuomenę. Jos veikimo visų smulkmenų mes gerai nežinome ir į visus mūsų „kultūrininkų" trukdymus p. Vileišienei rinkti aukas, nereaguojame. Tikime, kad p. Vileišienė sugrįžusi geriau už mus tai padarys. Mes čia dedame tik patekusį į mūsų rankas jos atsišaukimą.

Apvaikščiojame spaudos atgavimo 25 metų sukaktuves. Prisimename tą didelę kovą už lietuvių spaudos laisvę ir tuos narsius kovotojus, iš kurių nemažai ir savo galveles paguldė, begalo daug nusipelnydami mūsų tautai.

Del to drįstu kelti sumanymą ir prašyti, kad gerieji Amerikos lietuviai pastatytų tiems narsuoliams knygnešiams, slaptai lietuvių spaudą platinusiems, Sibire ir kitur žuvusiems kovotojams paminklą, mūsų tautos sostinėj Vilniuje.

Geriausiu paminklu jiems būtų — pastatyti Vilniuje lietuviams gimnazijos namus sulig pačių Amerikiečių išdirbtu planu.

Amerikos lenkai saviškiams Kaune pastatė puikiausią gimnaziją, kurių niekas ten nepersekioja, (lenkų mokyklos dar ir pašalpą iš Lietuvos valdžios gauna — Dr. Red.), o mes Lietuvos sūnūs ir dukterys savo sostinėj Vilniuje neturime tinkamos vietos savo mokslo įstaigai — gimnazijai priglausti. Tas namas, kuriame dabar gimnazija patalpinta, yra mažas ir senas (pernai griuvo ir tik vaikų neišmušė) ir už tą didelę nuomą reikia mokėti.

Šiemet didelė šventė — spaudos sukaktuvės, o kitais metais mūsų visa tauta mini Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuves, kuriose labai pritiktų Vytauto dvasios gaivintojams — spaudos apaštalams paminklas Vilniuje atidengti. Tuo labiau, kad ir Lietuvių gimnazija Vilniuje Didžiojo Kunigaikščio Vytauto vardu pavadinta. Reiškia, šiemet darbas būt galima pradėti, o kitais metais baigti t. y. gimnaziją pastatyti.

Šis klausimas yra begalo svarbus. Jis visiems mūsų geriems tautiečiams privalėtų rupėti. Amerikiečiai daug yra prisidėję prie visų tautos reikalų parėmimo, tikiuosi parems ir šitą. Tai būtų vienas didžiausių ir svarbiausių atliktų darbų, nes tik šviesos keliu eidami išlaikysime lietuvybę ir savo sostinę atvaduosime.

E. Vileišienė.

į sodžių galima į važiuoti tik iš vienos pusės, būtent nuo Rodunės. Iš kitų trijų pusių sodžių apsupa pereinamos tik sausa vasara balos. O tų balų tai lig valiai. Girdisi, kad valdžia mano jas sausint, bet kada, tai dar nežinoma. Vargsta žmonės, vargsta ir gyvulėliai. Savo ganiavų mažai, o jeigu yra, tai ir tos menkos. Galima būtų ganyti valdiškame miške, bet kur tau, žmogau, išsimokėsi. Už mėnesį nuo galvijo nori po 9 auks. Pasakyt gal ir lengva, bet iš kur tuos auksinus paimt. Tiesa, yra pora ūkininkų, kurie gauna šiokios tokios pagalbos iš Amerikoj gyvenančių giminių, bet tokių yra tik pora. Pas vieną kitą gal ir būtų, jeigu valdžia nusausintų balas, bet vargiai to sulaukime.

Juokingas, bet kartu ir skaudus apsireiškimas pastebimas šito sodžiaus vidujiniame gyvenime, būtent: nesugyvenimas tarp savęs, tąsimasis po teismus del gaidžio arba vištos padarytos žalos ir ištautėjimas. Antru atveju sodžius pasidalinęs kaip ir į dvi dalis. Sodžiaus dalis arčiau Rodunės, apie 15 namų, jau kalbasi vien tik gudiškai ir tik todel, kad šitame sodžiaus galė daugiausiai yra atitekėjusių gudžių. Dar vyresnieji ir čia moka lietuviškai, bet nesikalba, o apie vaikus, tai jau nėra ko ir kalbėti. Kitas gi sodžiaus galas, atvirkščiai, kalbasi vien tik lietuviškai. Atrodo, lyg kad būtų už kokios tai sienos. Iš to dabar dar galima džiaugtis, bet tai dar nereiškia, kad gudėjimo banga ateityje neužlies ir kito sodžiaus galo. O tas gali atsitikt labai greit. Jau ir čia kelios moterėlės mėgina su vaikeliais kalbėtis gudiškai. Užklaustas, kodel mokina gudų kalbos, atsako kad „Su lietuvių kalba niekur neišvažiuosi". Protavimas, kaip matyt, klaidingas, bet čia taip visi įsitikinę. Iš vieno tokio pasakymo jau matyt, kad žmonės tamsūs na ir apsileidę. Argi galimas dalykas, kad į tokį sodžių pareina vos 2 egz. „Vilniaus Rytojus" ir 1 egz. „Jaunimo Draugo"? O ir tuos teskaito tik todel, kad gauna dovanai. Mat jie eina šv. Kazimiero Draugijos vardu, kurios skyrius čia įsikūrė 1928 m.

Apie skyrių galima pasakyt tik tiek, kad tenkinasi tųjų poros laikraščių skaitymu. Jaunimo ne daug, bet ir apie tą nieko gero negalima pasakyti. Prie muštinių ir pasilinksminimų, tai pirmieji, bet prie knygos, išimtinai pora vaikinų. Dabar porą žodžių apie mokyklą. Šiais metais turi valdišką, į kurią lankosi apie 40 vaikų. 1927–28 mokslo metais čia buvo lietuviška mokykla, bet šiais metais jos neteko. Tiesiog nedovanotina, kad „Rytas" neišgalėjo toliau čia užlaikyti savo mokyklos. Reikia žinot, kad tik savo mokykla gali ne tik jaunesniąją, bet ir jauniausiąją kartą sulaikyti nuo sugudėjimo. Kitaip lietuviams šitas sodžius artimoj ateityj bus žuvęs. Kad sodžius sulenkės, tai dar nėra pavojaus, nes lenkiškos mokyklos įtaka nežymi.

Sklodonys. Rodunės vals. Lydos apskr.

Sodžiaus būta labai didelio, apie 80 namų ir virš klm. ilgio, bet 1914 m., prieš pat karą, susiskaldyta viensėdžiais. Išsiskirsčius ne vienam pradžioje teko ir pavargti ir pabadauti. Dabar gi nerasi nė vieno, nors ir mažiausiai turinčio žemės, kad norėtų grįžti atgal prie sodžiaus gyvenimo. Gyventojų yra apie 400. Visi lietuviai ir tai pilnoj to žodžio prasmėj. Išimtį sudaro porą šeimynų, kurios vartodamos kasdieniniame gyvenime lietuvių kalbą kaž kodel skaitosi lenkais. Greičiausiai priežastimi bus jų žmonos, kurios kilusios iš „Tutejszų". Žmonės užsiima vien tik žemdirbyste ir gyvena gan gerai. Žemė, bendrai paėmus, gera. Tik pievos tai jau blogos. Per dieną šienavus ne visuomet galima prišienauti pus vežimį šieno. Ūkių didelių nėra. Tik vienas ūkininkas turi valaką, o 9 ūkin. po pusvalakį. Likusieji mažiau. Mažiausiai turima $^{1}/_{6}$ val. Ūkio pagerinimui nieko nedaroma ir nemanoma daryt.

Dirbama dar primytyviais ūkio įrankiais. Bet nėra ko stebėtis. Jeigu vietiniai dvarponiai, civilizacijos nešėjai, savo dvaruose dirba dar mediniais arklais ir medinėmis akėčiomis, tai ko reikalaut iš sodžiaus. Anot jų: „Dirbo mūsų diedukai, dirbo tėvai taip pat, kaip dabar, tai kam mums dirbt prašmatniau". Čia kaltas žmonių užsispyrimas, na ir tamsumas. Dar vokiečių laikais čia buvo įsikūrus lietuviška, žmonių užlaikoma mokykla. 1918–1921 m. veikė niekieno netrukdoma, bet po to prasidėjo visa eilė trukdymų ir persekiojimų. Buvo suimtas mokytojas ir pasodintas kalėjiman Eišiškėje, iš kur po poros savaičių buvo paleistas.

Nuo 1924 m. čio jau veikia lenkiška valdiška mokykla. Vaikų vaikščioja apie 60. Vietinių 45, o likusieji iš kaimyninio Jetautų sodžiaus. Porą žodžių apie Jetautas. Sodžius nedidelis, apie 20 ūkininkų. Tėvai dar kalbasi lietuviškai, bet vaikai jau tik gudiškai. Įsikūrus Sklodonyse lenkų mokyklai, pirmojo mokytojo buvo suorganizuota net ir skautai. Čia buvo daugiausia mokinama kariškos mankštos, vietoj šautuvų turėjo lazdas. Be to dar buvo suorganizuoti vakariniai suaugusiųjų kursai. Kaip pirmieji, taip ir antrieji, neilgai pagyvavus, išnyko. Dar tada jaunimas lenkinimui buvo gan atsparus. Dabar gi pamažu mokyklos įtaka reiškiasi Ypač žymi vaikučiams. Nors jie namie ir mokykloj kalbasi daugiausiai lietuviškai, bet jau skaityt greičiau stveriasi lenkiškos knygos. Ir jeigu toliau taip pabus, tai negalima užtikrinti, kad jauniausioji karta neištautės. Numatydami tokį pavojų, tėvai net tris kart mėgino įkurti čia savo lietuvišką mokyklą, bet nepasisekė.

Čia ne pro šalį bus priminti mūsų visuomenei, kad kartais atsimintų tokį posakį: „Geriau gelbėti skęstantis, negu gaivinti skenduolis". Kad tik čia būtų lietuviška mokykla, tai eitų vaikai ne tik iš savo sodžiaus, bet ir iš aplinkinių, pav., iš Juciūnų, kur visi dar kalba lietuviškai. Ten irgi yra lenkiška mokykla, bet tikslas ir įtaka tokie pat, kaip ir čia. Jeigu sodžius iki šiol nesugudėjęs, tai tik dėka tam, kad jaunimas visai nedraugauna su aplinkiniais gudais. O to jaunimėlio labai daug. Dauguma prisirašę prie, įsikūrusio 1927 m., šv. Kazimiero Draugijos skyriaus. Kol kas tenkinasi knygomis, kurių skyrius turi labai mažai, ir laikraščių skaitymu. Kaip tokiam sodžiui, tai laikraščių eina visai maža.

Gaunama tik 7 egz. „Vilniaus Rytojaus", 3 egz. „Jaunimo Draugo", 2 egz. „Życie Ludu" ir 1 egz. „Głos Wileński". Bendrai paėmus jaunimas snaudžia. Kad būtų lietuviška mokykla, — būtų visai kas kita. Arba kad nors savo vietinė inteligentija retkarčiais aplankytų. O jos turima. Iš žymesnių tai yra gydytojas ir provizorius. Be to dar yra ir mokinių. Gimnaziją lankė pradžioje apie 10 mokinių, bet del stokos lėšų pasiliko vos pora. Mat mokslui pinigų nesama, nes kiekvienas atliekamas skatikas, o juos galima suskaityt ant pirštų, reikia atiduoti, kitaip sakant apmokėti mokesčius. Tik apie šitą naštą, nėrako ir kalbėti..

V. Subačius.

ŪKIO SKYRIUS.

Vasaros ūkio darbai.

Vasaros metu nors mažiau, bet vis delto pakankamai ūkininkas turi darbo. Reikia pasakyti, kad vasaros ūkio darbai nė kiek neatsilieka nuo pavasario ir rudens ūkio darbų, nes jų kaip reikia neatlikus, augalų derlius taip pat žymiai gali sumažėti.

Visuomet yra labai svarbu, kad visokie ūkio darbai būtų atlikti savo laiku. Bet mūsų ūkininkai nelabai to paiso. Ypač pas mus nelabai sąžiningai atliekami vasaros darbai, tur būt todel, kad mūsų ūkininkai nesupranta pilnai jų reikšmės. Todel aš čia ir noriu kelius žodžius apie tai pasakyti.

Kaupiamųjų augalų priežiūra.

Iš kaupiamųjų augalų pas mus daugiausia sodinama bulvės ir pašariniai burokai, todel apie šias ir tekalbėsime.

Kaupiamieji augalai labai būna dėkingi už atatinkamą priežiūrą augimo metu ir gausiai apmoka už darbą geru derliumi. Svarbiausi darbai kaupiamųjų augalų augimo metu yra: akėjimas, retinimas, tarprėdžių purinimas ir kaupimas. Reikia pastebėti, kad mūsų ūkininkai nė vieną šių darbų neatlieka kaip reikia, o kaip kurių ir visai neatlieka. Jei paskui blogai užauga bulvės arba burokai, tai sako, kad žemė netikusi. Pavyzdžiui, Švenčionių apskrity man daugelyje vietų teko matyti, kad žydint bulvėms dar jos buvo nė kartą nekauptos, O bulvės buvo į virkščias užaugusios gana stipriai. Panašiai elgiantis gerų bulvių nekuomet neturėsi.

Kad negalėtų atlikti savo laiku kurio nors darbo del laiko stokos, tai dar galima būtų pateisinti. Bet šiame atsitikime to pasakyti negalima.

Kai pasėja vasarojų ir pasodina bulves, tai pas mus sodžiuj prasideda dykavimas; ūkininkas vaikščioja be jokio reikalo į miestelį, rankioja pas kaimynus pletkus arba kuičiasi kur nors aplink triobas. Tuo tarpu vasaros darbai stovi neatlikti. Tiktai kai prasideda šienavimas, tai ūkininkas gauna truputį pasijudinti ir paskui ligi javus nuvalo turi darbo. Tai yra didelis apsileidimas, kurį matant stačiai nieko nesinori mūsų sodžiui daryti. O juk galėtų būti visai kitaip. Tiek prirašoma laikraščiuose, tiek prikalbama per ūkio kursus ir paskaitas.

Ūkininkai privalo pagaliau suprasti, kad gero derliaus galima susilaukti tik tada, jei augalus atatinkamai prižiūrėsime. Gera priežiūra, ypač kaupiamiesiems augalams, nemažiau turi reikšmės, kaip trešimas. Auksas iš dangaus nekrinta. Jei nori turėti daugiau pinigų, tai turi daugiau įdėti darbo. Todel ūkininkai turi taip savo laiką suskirstyti, kad savo laiku galėtų atlikti visus ūkio darbus.

Pasodinus bulves, jei žemės paviršiuje užsideda pluta arba jei pradeda želti piktžolės, reikia dirva akėti. Akėti reikia lengvomis akėčiomis išilgai lysių arba vagų; tiktai prie kietesnių dirvų galima vartoti sunkesnės akėčios, Akėti bulves naudinga net joms sudygus, jei žemės paviršiuje užsideda pluta arba jei želia piktžolės. Bulvių akėjimui reikia pataikyti atatinkamas laikas, kuomet žemė pakankamai pradžiūvo ir lengvai trupa.

Kuomet bulvių diegai paauga kokius 2 veršku aukščio, tai akėjimas gali pakenkti diegams. Bet užsidėjus plutai arba pradėjus želti piktžolėms purinimas ir tada būna reikalingas, tiktai ne akėčiomis, bet rankiniais matikais. Šis darbas geram bulvių derliui labai daug turi reikšmės ir ne taip sunku jis atlikti. Reikia tiktai gero noro.

Tarprėdžių purinimas tenka atlikti dažniau ir rečiau, tai pareina nuo to, kokia žemė. Apskritai, tas darbas atliekama tik tada, kuomet jis būna reikalingas.

Pirmąjį tarprėdžių purinimą reikia atlikti negilų. Tiktai antrasis matikavimas, tikriau sakant pirmasis bulvių kaupimas, reikia atlikti kiek gilesnis, nes tada reikia krūmų apačias apžerti puria žemė.

Kuomet bulvių diegai turi 3—4 verškus didumo, reikia jas kaupti. Bulves kaupia rankiniais matikais arba tam tikromis kaupiamomis žagrėmis. Rankiniais matikais kaupti yra geriau, negu žagre, tiktai daugiau laiko išeina. Kas daugiau sodina bulvių, tai kaupia paprastai žagrėmis.

Jei bulvės kaupiama žagre, tai pirmasis kaupimas reikia atlikti be palyčių, o antrasis ir trečiasis su palyčiomis, arba vietoj palyčių su pluoštu šiaudų. Bulvės kaupiama 2 — 3 kartus, o kaip kada net 4—5 kartus.

Bulvių kaupimas sunaikina daug piktžolių. Turių pastebėti, kad mūsų ūkininkai labai mažai kreipia domės į piktžoles, o tuo tarpu jos žymiai sumažina visų augalų derlių. Dažnu žemės purinimu ūkininkas turi geros progos sunaikinti daug piktžolių kaupiamuosiuose augaluose, todel tą progą privalo kuo pilniausia išnaudoti. Apie piktžolių kenksmingumą jau buvo rašyta. Mes matėme, kad jos ne tik atima iš augalų maistą ir drėgmę, bet taipogi platina tarp augalų visokias ligas ir vabzdžius, kurie pirmiausia vystosi ant piktžolių. Todel visais būdais naikinkite piktžoles, o įdėto triūso gailėtis neteks.

Toliau, pačios bulvės atsiranda ne ant šaknų, kaip daugelis pas mus mano, bet ant ypatingų pažeminių atžalų. Tos atžalos atsiranda tiktai pridengtose vietose, nes joms reikalinga tamsa. Juo daugiau bulvių virkščių pridengiame puria žeme, juo ji daugiau leidžia tų atžalų. Taigi ir daugiau būna bulvių.

Tačiau bulvių kaupimas yra naudingas tik tada, kuomet jis atliekama savo laiku. Jei su kaupimu pavėluojama, tai tada jis neturi beveik jokios reikšmės. Mat, kuomet bulves pradedame kaupti jaunas, tai pridengus apatines virkščių dalis žemėmis, iš jų tuojau pradeda augti atžalos, ant kurių paskui auga bulvės. Juo bulvių kaupimą pradedame anksčiau, juo daugiau bus ir bulvių. Kuomet su kaupimu pavėluojama ir pradedama kaupti, kai bulvės jau žydi, tai tada norint pridengtos virkščių dalys ir leidžia atžalas, bet bulvių pilnai užauginti nesususpėja. Tokiuose atsitikimuose daug būna mažų bulvių.

Tačiau kaupiant bulves reikia vieno neužmiršti, būtent: negalima apžerti žemėmis bulvių lapų, nes tai taip pat sumažėtų bulvių derlius. Reikia atsiminti, kad lapuose atsiranda tas maistas, ačiū kuriam bulvės auga ir duoda gumbus. Apžėrę lapus juos pražudysime: augalas mažiau pasigamins maisto ir todėl blogiau augs.

Dabar kelius žodžius apie pašarinius runkelius. Paskutiniu laiku daug kas pas mus pradėjo sėti runkelių, nes jau suprato šių augalų naudingumą. Tačiau prižiūrėti jų, ypač augimo metu, mūsų ūkininkai dar nemoka, nes nepriprato. Užtaat beveik visur runkelių laukuose matos supuolus žemė, daugybė piktžolių, per kurias net runkelių diegų nesimato. Taip dalykams esant gero runkelių augliaus negalima laukti.

Todėl, pasėjus runkelius, kaip tik žemės paviršiuje užsideda pluta arba pradeda rodytis piktžolės, reikia būtinai žemė purinti rankiniu matiku arba tam tikru skustuvu, kas tokį turi. Reikia atsiminti, kad atsiradusi pluta kliudo į žemę įeiti orui ir iš žemės diegams išlypti, taigi sulaiko patį dygimą. Nesunaikinus tos plutos runkeliai gali ir visai nesudygti, o jei ir sudygsta, tai diegai būna daug silpnesni ir lengviau nukenčia nuo visokių kenkėjų.

Tai pat ir su piktžolėmis. Sužėlusios piktžolės stelbia runkelių diegus ir kliudo jiems normaliai vystytięs. Be to, dažnai apkrečia įvairiomis ligomis. Pagaliau, daug lengviau yra išnaikinti jaunos piktžolės, negu užaugusios.

Antras darbas — tai pasėtų runkelių retinimas. Šio darbo pas mus visiškai nepaiso, nes atlieka jį arba per vėlai, arba visai neatlieka, manydami, kad iš tankiai susėtų runkelių daugiau naudos bus. Bet išeina kaip tik atvirkščiai, nes runkelis tik tada gerai auga, kuomet pakankamai turi erdvės. Pas mus dar ir tą daro klaidą, kad runkelius salietruoja ne praretinę. Tuo būdu ir brangias trąšos dalis nueina vėjais.

Apskritai, pasėtus runkelius reikia taip prižiūrėti. Jei paviršiuje užsideda pluta arba jei pradeda rodytis piktžolės, reikia žemė būtinai matikuoti, kad pašalinus tas ydas.

Toliau, kai runkeliai sudygsta, reikia būtinai jie praretinti. Geriausia kuomet retinimą atlieka 2 kartu, būtent: kaip tik runkeliai sudygsta ir paskui vėliau, kai pakankamai paauga.

Kaip tik runkeliai sudygo ir jau aiškiai matos rėdeliai, didžiumą nereikalingų diegų iškapojama ir paliekama pluošteliais po 4 — 5 diegelius. Toliau, kai runkeliai paauga ir turi po 4 — 5 lapukus, reikia antru kartu praretinti, išraujant didžiumą nereikalingų diegų ir paliekant vieną sveikiausią ir stipriausią. Šis retinimas reikia atlikti rankomis. Atlikus runkelių retinimą, galima juos jau salietruoti.

Tolesnis runkelių prižiūrėjimus bus tarprėdžių purinime, kuris tenka atlikti dažniau arba rečiau, žiūrint reikalo.

Šienavimas.

Mūsų ūkininkai mano, kad juo vėliau nušienausi, juo daugiau bus naudos, todel paprastai pavėluoja su šienavimu. Tai yra didelė klaida. Panašiai elgiantis daug blogesnį gauname šieną ir visiškai negauname atolo, kurio daugiau ar mažiau būna, jei pievas nušienauja savo laiku. Tai ypatingai liečia raudonuosius dobilus.

Žolė turi būti piaunama tada, kada iš jos galima gauti daugiau ir geresnio pašaro. Be to, pats šienas turi būti suvalytas tokiu laiku, kada nuo žolių mažiausia nulūžta lapelių, žiedų ir plonų stiebelių.

Pastebėta, kad žolės auga tiktai ligi tam tikram laikui; vėliau jos nustoja imti maistą iš žemės ir oro, taigi nustoja ir augusios. Pastebėta, kad tuo laiku žolės kaip tik žydi. Nužydėjęs augalas pradeda kauti grūdelius ir tam jis sunaudoja stiebe atidėtą maistą, todel netekę syvų stiebai pradeda balti ir džiūti.

Iš pasakyto turi būti kiekvienam aišku, kad nėra prasmės laukti ligi visi žolių stiebai nudžius, bet pievas šienauti tada, kai didžiuma žolių sužydi.

Toliau, visos pievų žolės skiriama į didesnes ir mažesnes.

Didesnės žolės turi daugiau oro ir saulės, todel jos sužydi anksčiau, negu mažosios žolės. Jeigu laukti, kol mažosios žolės sužydės, tai aukštosios suspės nudžiūti ir pavirsti šiaudais, taigi šienas daug nustotų vertės. Todel šienauti reikia tada, kai didžiuma didžiųjų pievos žolių sužydi, nes tada gauime ir daugiau ir maistingesnio šieno.

Labai yra svarbu šieną gerai suvalyti. Jeigu šieną dažnai sulis, tai tokis daug bus menkesnis, o dažnai ir visai gali pagesti. Todel šieną nušienavus reikia visas pastangas dėti, kad tik greičiau jis išdžiūstų. Tam tikslui pradalges tuojau reikia išskirstyti ir šienas dažnai apvartyti, kad tuo būdu pagreitinus jo džiuvimą. Jeigu orai ne visai sausi, tai nieko nelaukiant šienas reikia džiovinti ant ožių, nes tada taip pat greičiau išdžiūsta ir sausas duodasi suimti. Tiesa, čia žymiai daugiau bus darbo, bet kitos išeities nėra. Kas nenori žiemą palikti be pašaro, būtinai turi pasirūpinti kuo geriausiai suvalyti šieną.

A.

Augalų ligos.

Bulvių puvinys.

Jei bulvių puvinys sunaikintų vien bulvių virkščias, tai jis ne visuomet būtų taip pavojingas. Bet visas vargas tame, kad be lapų, liga užpuola ir pačias bulves, Mat lietaus ir rasos vanduo ligos sporus nuplauja nuo lapo ant žemės ir tuo būdu ligos perai patenka ant gumbų, kuriuos tuo būdu ir užkrečia. Tada ant gumbų taip pat atsiranda pilkos įspaustos dėmės ir jie daros minkšti. Toliau gumbai pradeda pūti ir išduoda nemalonų kvapsnį. Nuo pripuolamai susirgusių gumbų liga pereina ant sveikųjų ir tuo būdu visas bulvių derlius kaip kada žūna ir ūkininkui neapsimoka net tokių bulvių kasti. Tačiau panašiai elgties yra negera, nes sergančios bulvės peržiemuoja žemėje, paskui pavasarį sudygsta ir duoda ligos apimtus diegus, nuo kurių liga persineša į artimus laukus. Todel sergančias bulves reikia būtinai nukasti ir užkasti žemėn kartu su virkščiomis arba sudeginti.

Reikia pastebėti, kad ligos apimtos bulvės smarkiai genda rūsiuose ir aruoduose, taip kad jau žiemą jos visiškai netinka ne tik maistui, bet ir gyvulių pašarui, nes gali pakenkti jų sveikatai.

Kovos būdai. 1) Kad kasant bulves sergančios virkščios nesusisiektų su bulvėmis, tai su kasimu bulvių reikia palaukti, ligi pirmosios šalnos nenušaldys virkščių. Jei tai padaryti negalima, tai kelias dienas prieš bulvių kasimą reikia virkščias nupiauti ir sudeginti, o jų pelenus išskirstyti po dirvą, kaipo trąšą.

2) Kasant reikia žiūrėti, kad kuo mažiausia pasižeistų bulvių, nes pažeistos bulvės greičiausia apserga ir paskui užkrečia sveikas.

3) Kasti bulves reikia kai sausi orai. Iškastas bulves supilti nestoru sluoksneliu, gerai pradžiovinti ir duoti „išsiprakaituoti". Atidavę nereikalingą vandenį bulvės geriau išsilaiko.

Kasant bulves reikia atrinkti visas papuvusias, suskriodusias ir dėmėtas nuo sveikų, nes gana patekti į krūvą kelioms nesveikoms bulvėms, kad užkrėsti visą krūvą. Mažai pagedusias bulves reikia laikyti skyrium nuo sveikų ir suvartosi gyvulių pašarui. Smarkiai apgadintas bulves reikia tuojau sudeginti ir jų pelenus suvartoti kaipo trąšą. Mesti apipuvusias bulves į mėšlyną ar kitas panašias vietas, kaip pas mus kad daroma, yra negera, nes liga pavasarį gali persinešti į bulvių lauką.

5) Sklepai ir rūsiai, kur bulvės laikomos per žiemą, turi būti įtaisyti aukštoje ir sausoje vietoje, geriausia smėlio žemėje. Vasaros metu tos vietos turi būti gerai išvėdintos. Žiemos metu oras turi būti vėsus, Reoumiūro termometras neprivalo rodyti daugiau kaip 1 — 2 laipsniu, o Celsijaus ne daugiau kaip 5 laipsnius šilumos. Prieš pilsiant bulves į rūsį jos turi būti nuvalytos nuo visokių nešvarumų.

6) Sklepų arba rūsių sienos turi būti gerai nuplautos 3% *žaliojo akmenėlio* ($FeSO_4$) miešimu. Jei nėra žaliojo akmenėlio, tai galima vartoti *mėlynasis akmenėlis* ($Cu\,SO_4$). Vienam kibirui vandens imama 1 svaras akmenėlio. Jei nėra akmenėlio, tai galima vartoti negesintos kalkės.

7) Vietoj viršuj išvardytųjų vaistų galima sklepus išrūkyti *siera*. Išvalius sklepus užkemšama visi plyšiai ir ant blekės uždegama kelius sieros gabalėlius. Kuomet siera pradės degti, sklepo duris reikia uždaryti ir užkimšti paskutinius plyšius. Sieros dujos pateks į visus plyšius ir sunaikins visus ligos perus. Tuo būdu sklepas bus pradenzifikuotas ir bulvės geriau užsilaikys.

8) Pavasarį, prieš bulvių sodinimą, reikia dar bulvės gerai perrinkti ir sodinimui imti tiktai visiškai sveikas bulves. Bet kadangi ir ant šių gali būti ligos perų, tai prieš sodinimą jas reikia pamirkinti formalino miešime, O,15% stiprumo, tai yra vienai daliai formalino reikia imti tris šimtus kartų daugiau vandens.

Juo daugiau bulvių, juo daugiau ir vaistų turi būti, bet su sąlyga, kad vandens bus tris šimtus kartų daugiau, negu formalino. Formalinas sunaikina visus ligos perus ir bulvių derlius gaunama visiškai sveikas.

Mirkinti bulves reikia tada, kol jos dar neišleido diegų nes priešingam atsitikime diegus nuždytų formalinas ir tokios bulvės paskui nesudygtų.

Bulvių seklą deda į kurį nors indą ir užpila formalino miešiniu; paskui indą kuo nors pridengia, kad formalinas neišgaruotų ir taip laiko bulves 2 valandas. Gailiajam jo kvapsnyje randas visa jėga. Išgaravęs formalinas nieko nepadės.

9) Prieš sodinimą naudinga bulvės pradžiovinti ir pakaitinti ligi 40 — 45

laipsnių C., ne mažiau kaip keturias valandas.

10) Sodinti geriausia čielas ir nepiaustytas bulves, nes piaustytos greičiau suserga. Išimtinais atsitikimais, kuomet nėra galimybės sodinti čielas, tai piaustyti sėklai duodama suvysti ir pabarstoma pelenais. Bulves sodinti reikia sausą ir šiltą dieną.

11) Reikia taip sutvarkyti sėjamaina, kad bulvės sugrįžtų į tą pačią vietą ne ankščiau kaip į 3 metus.

12) Bulvėms žemės geriausiai netręšti gyvulių mėšlu, ypač šviežiu, o taipogi salietromis. Vietoj azoto trąšų bulvėms geriau duoti kokia 60 — 100 pūdų pelenų į ha.

Drėgnesnėms sunkioms žemėms netinka lešiuotos kalkės, kurių duodama ligi 200 pūdų į ha. Vietoj mėšlo bulves tręšti dirbtinėmis mineralų trąšomis.

Bulves sodinti į aukštesnias ir sausas vietas. Visokių žemų ir drėgnų vietų reikia vengti.

1) Gydymas.

Pradžioje ligos galima sulaikyti jo vystymąsi purškiant virkščias kuriais nors vaistais, pavyzdžiui, **bordo skystimu** arba **siera su vopna** (kalkėmis). Šie vaistai sulaiko ligos sporų vystymąsi ir tuo būdu apsaugoja bulvių derliaus žuvimą. Purkšti reikia tam tikrais purkštuvais. Lapo paviršius turi būti apipurkštas smulkiai, todel purkštuvo rankenėlė reikia laikyti ne arčiau kaip 1 aršino nuo purškiamojo krūmo ir greit pereiti nuo vieno krūmo prie kito. Iš lėto purškiant iš arti dideli lašai nuguga ant žemės, per tai purškimas nueina niekais. Geriausia purškimas pradėti prieš ligos pradžią, kuomet bulvių virkščios paauga ligi 3 verškų.

Pastebėta, kad bordo skystymas labai geros daro įtakos į augalus ir visu trečdaliu padidina bulvių derlių.

Bordo skystimą taip prirengia. Mediniame inde ištirpina smulkiai sutrinto mėlynojo akmenėlio, o kitame inde lešiuoja 3 svarus gerų kalkių (vapnos), po to abu skystimu supila į krūvą ir ištirpina 16 kibirų vandens, nuolat maišant. Kad vaistai geriau prilipty prie lapų, gera dėti ant kiekvieno kibiro vandens po šaukštą smulkaus cukraus.

Vietoj bordo skystimo galima paimti $3^1/_2$ svaro kalkių; lešiuojant kalkes mažame kiekyje vandens, į mišinį nuolat maišant pridedama $3^1/_2$ svaro sieros. Paskui tą mišinį praskiedžia 8 kibirais vandens ir purškia bulves.

Bulvių vaistai taip pat gerai sunaikina grybines ligas, kurios bulvių veislės netaip pasiduoda puvinio ligai, todel įsivyravus šiai ligai patariama sodinti tiktai tokias bulvių veisles.

2) Bulvių šaknų kaklelio ir stiebų puvinys.

Šia ligą išaukia bakterija, lotyniškai vadinama **Bacillus phytophtorus**. Liga prasideda juodomis dėmėmis ant gumbo ir ant stiebo požemininių dalių, tos dėmės greit didėja ir netrukus visa stiebo apatinė dalis pajuosta. Gumbas supūsta, taip kad iš jo palieka vien odelė, ypač jei bulvės sėkla buvo piaustyta. Puvinys plinta augštyn nuo gumbo ir pereina į stiebą, kurio visas vidurys supūsta ir palieka tiktai odelė ir gyslos. Supuvusius dalys leidžia nemalonų kvapsnį. Nuo sergančių krūmų liga pereina ant sveikų.

Šią liga apserga dažniausia ankstyvosios bulvių veislės, o iš kitų augalų — agurkai, pupos, morkos, lubinas ir pamidorai.

Kovos būdai. 1) Visų pirmiausia reikia atatinkamai suvartoti sėjamainą, kad nuo bulvių liga negalėtų persiduoti kitiems augalams, kurie šią liga serga.

2) Gerai perrinkti bulves ir sunaikinti visas papuvusias. Sodinti tiktai čielą sėklą ir tai su visiškai sveika odele.

3) Prieš sodinimą bulvių sėklą mirkinti parą bordo skystime arba formalino miešime 2 valandas. Vietoj mėšlo vartoti mineralines trąšas. Nevartoti salietros.

A-gi.

Ipoteka.

Ipoteka — tai yra įstaiga, kuri tarnauja nejudinamojo turto savininkų teisių saugojimui, o taipogi duoda galimybės užtraukti ant nejudomojo turto paskolas.

Priverstino ipotekos įvedimo Lenkijoj nėra, tačiau kiekvienam ūkininkui yra pilnas išrokavimas sureguliuoti savo nejudomojo turto ipoteką, nes tik tokis sureguliavimas duoda jam ištikrųjų nuosavybės tikrumą. Taipogi perkant nejudomąjį turtą, kuris tur sutvarkytą ipoteką, pirkėjas gali peržiūrėjęs ipotekos knygas gali sužinoti kokioj padėtyj ranpas perkamas objektas.

Sureguliavus ipoteką ant nejudomojo turto galima užtraukti paskolą. Ipotekos skola yra savo rūšies užstatas ir skaitosi nedujinamojo turto skola, bet nesavininko. Taigi nejudamasis turtas už tokią skolą atsako. Jei užtraukus ant nejudinamojo turto paskolą paskui tą nuosavybę parduoda, tai skola pasilieka ant nejudamojo turto.

Norint sutvarkyti savo nejudinamojo turto ipoteką, reikia kreipties į ipotekos skyrių prie taikos teismo (apskričio miestuose) ir sudėti visus dokumentus, kurie buvo padaryti įsigijant, arba perimant nejudinamąjį turtą. Ipotekos skyrius peržiūrėjęs visus dokumentus ir už 3 — 4 mėnesių sureguliuos ipoteką. Sureguliavus ipoteką kiekvienam nejudinamojo turto objektui būna užvestos tam tikros knygos, kuriose labai smulkiai būna aprašytas nejudinamojo turto objektas, išvardytas nuosavybės savininkas, nurodant, kokiu būdu jis tą objektą įsigijo, kokios skolos ant to turto užtrauktos ir t. t. Iššaukimą ipotekos reikia apmokėti.

Jei nejudamasis turtas turi sutvarkytą ipoteką, tai kiekvienas notarijalis aktas, kurio turinys liečia išvardytąją nuosavybę, turi būti pristatytas į ipotekos skyrių, kad jo turinį įrašyti į ipotekos knygas.

Įvairūs tiesų dalykai.

Globa (apieka).

Numirus vienam iš tėvų, nepilnamečius vaikus globoja palikęs gyvas tėvas arba motyna. Jei vienas tėvų numiręs, tai gyviems tėvui arba motynai priklauso teisė pasirinkti globėją (apiekūną), jei pats tikisi neilgai gyventi.

Jei nepilnamečio vaiko abu tėvai numirę ir prieš mirtį jie nepaskyrė globėjo, tada sulig įstatymų globa priklauso tėvukui iš tėvo pusės, o jei ir jis miręs — tada tėvukui iš motynos pusės.

Jei nepilnametis neturi giminių, kurie sulig įstatymų perima globą, tada globėją paskiria giminių taryba.

Giminių tarybą sušaukia Taikos Teisėjas tos srities, kur paskutiniu laiku nepilnametis gyveno. Giminių tarybai pirmininkauja Taikos Teisėjas. Giminių taryba susideda iš 6 narių (išskyrus teisėją) iš giminių tarpo, iš kurių pusė turi būti iš tėvo pusės ir pusė iš motynos pusės. Jei nepilnametis neturi pakankamo skaičiaus giminių, arba jei jie gyvena labai toli, arba savo pareigų eiti negali — giminių taybon darenkami svetimi asmens, arčiau gyvenę, kurie gerai sugyveno su nepilnamečio tėvais. Jei nepilnametis turi pilnamečius brolius ir seseris, tai jie įeina į giminių tarybą be skaičiaus apribavimo, jei jų būtų ir daugiau kaip šeši.

Prie kiekvienos globos paskiriama dar ypatingas globėjas — kuris kontroliuoja juos ir gina nepilnamečio reikalus, jei tam būna reikalas.

Globėjo pareiga yra pilietiška, nuo kurio principe negalima atsisakyti nuo globėjo pareigų.

Už savo darbą jis negauna jokio atlyginimo ir privalo kas metai duoti veikimo apyskaitą ypatingam globėjui, o galutinai duoda apyskaitą nepilnamečiui, parėjus į metus.

Testamentas.

Testamentas tai yra aktas, su kurio pagalba kas nors sutvarko savo turto reikalus.

Testamentą gali daryti tiktai pilnų metų asmuo, tai yra kuriam sukako 21 metai. Pabaigusieji 16 metų gali testamentu sutvarkyti tiktai pusę savo turto.

Testamentu negalima sutvarkyti viso turto, nes įstatymai pripažįsta artimiesiems giminėms tam tikrą turto dalį. Tų giminių negalima apeiti, tai yra artimi iš jų palaikus. Ta turto dalis, kurią įstatymai draudžia testamentu kam nors pavesti, vadinama — **neliečiamąja**.

Neliečiamąją turto dalį sudaro: jei rašąs testamentą turi vieną vaiką — tai $^1/_2$ turto; jei turi du vaiku — $^2/_3$ turto; jei turi 3 ir daugiau vaikų — $^3/_4$ turto. Jei nepalieka vaikų, bet tėvus arba tėvukus iš motynos ir tėvos pusės, gali aprašyti $^1/_2$ turto; jei paliko tokius tiktai iš tėvo arba motynos pusės — gali aprašyti tris dalis savo turto.

Sulig formos, testamentas gali būti savo ranka rašytas, oficijalus arba slaptasis. Savo ranka rašytas testamentas turi būti paties autoriaus parašytas, pasirašytas ir su datos nurodymu. Darant panašų testamentą jokiu kitokių formalumų nereikalauja.

Oficijalusis testamentas turi būti pagamintas prie 2 notarų ir 2 liūdininkų, arba prie vieno notaro ir 4 liūdininkų. Testamentą turi diktuoti turto savininkas, o surašyti notaras; po to testamentas turi būti garsiai perskaitytas ir pasirašytas. Testamentą pasirašo: turto skirstytojas, liūdininkai ir notaras. Jei turto savininkas nemoka arba negali rašyti — testamentas turi galę, tiktai turi būti testamente pažymėta kodel nepasirašė.

Slaptasis testamentas turi būti padiktuotas arba savo ranka rašytas, tačiau turi būti savo ranka pasirašytas. Parašytas testamentas dedama į konvertą ir prie 6 liūdininkų perduodama notarui pareiškiant, kad konverte yra testamentas, apie ką notaras pagamins atatinkamą aktą, kurį pasirašo testamento autorius ir liūdininkai.

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Namą pastačiau karo metu. Pirmiau buvo truputį drėgnas tiktai kampuose ir tai tiktai per didesnius šalčius. Bet šiais metais nežinia kodel susyk atsirado didelis drėgnumas, viskas drėgsta, pelyja ir oras baisiai nesveikas. Ar galima kuriuo nors būdu pašalinti drėgnumas? Ar iš to namo paimtus medžius (sveikus) galima suvartoti kitų trobų statymui?

P. B—las.

Atsakymas. Iš Tamstos laiško galima spręsti; kad name stipriai įsivyravo grybas ir kad sunku jis bus jau išgelbėti. Tokį namą geriausia visai išardyti. Medžių iš to namo negalima vartoti kitų namų statymui, nes liga be abejo persineštų ir tą naują namą sunaikintų.

Naują namą geriausia statyti ant akmeninio pamato, kuris turi būti įleistas į žemę ligi 80 cm. gilumo ir kokia 30 cm. nuo žemės paviršiaus. Ant pamato, po siena, kad per pamatą negalėtų pereiti drėgnumas, reikia įtaisyti izoliacija iš dvilypės storos popieros (papos), kurią tris kartus ištepama smala.

Jeigu naujasis namas bus statomas į senojo namo vietą, tai neprošalį bus pašalinti viršutinius žemės sluoksnius ir jo vieton užpilti grynu sausu smėliu, nes ir žemė po namu gali būti taip pat apkrėsta liga.

Naujajam name visus kambarius reikia lygiai kurenti ir žiemos metu kas diena vėdinti atidarant langelius.

Į nevėdinamus namus greičiau įsimeta drėgnumas.

Klausimas. Turėdamas savo žemės noriu dar dasipirkti, bet labai sunku, tai noriu užtraukti paskolą. Todel prašau patarti, kur, kaip ir kokiu būdu galima tai padaryti? Žemė yra šniūrais ir plano neturiu, taip kad su valsčiaus paliūdymu ar galima bus gauti? Žemės turi apie valauką, o gauti paskolos noriu ligi 1.500—2.000 zl. Kaip greit ta paskola galima būtų gauti?

Žemdirbys.

Atsakymas. Tamsta rodos kalbi apie ilgo termino paskolą, tai kadangi ne viskas tvarkoj, tai tokią paskolą bus sunku gauti. Trumpesniam laikui gal ir galėsite gauti, ypač jei rasis stiprus ir patikimas žirantas. Kreipkitės tuo reikalu į Lietuvių Banką Vilniuje, kuris šiomis dienomis jau pradėjo veikti.

Paklausimas. Aš turiu vėjinį malūną, tai norėčiau įtaisyti naftinį motorą, kuris suktų vieną akmenį ir kruštieniai. Bet kadangi nežinau, kur tokį motorą galima gauti ir kiek jis kainotų, tai prašau Tamstų patarimo.

Malūnininkas.

Atsakymas. Tokių motorų kiek norite galite gauti Vilniuje, pavyzdžiui pas Z. Nagrodzkį, Zavalinė g. Nr. 11. Parašykite kuriam tikslui ir gausite kaininikus.

Atsakymas Kupčiui. Taip, tikra tiesa, Tamstai sunku bus gauti paskola žemės pirkimui net tada, jei Bankai bus pilni pinigų. O tai todel, kad Tamstos žemė ne tvarkoj.

Lietuvių Bankas šiomis dienomis jau pradėjo veikti. Kreipkitės į jį, gal gausite.

Skiepų pirkimas.

Klausimas. Šiemet mano sode iššąlo daug obelių. Prašau nurodyti, kur galima gauti rudeniui gerų skiepų.

Jonas Berlinskas.

Atsakymas. Šiemet daug kur iššąlo skiepai, taigi neišskiriant ir sodininkus. Kreipkitės į Liet. Ūkio Draugiją (Vilnius, Didžioji 16-1), kuri tame dalyke Tamstai patarpininkaus.

Paskola namo pirkimui.

Klausimas. Ar galima gauti namo pirkimui paskola? Jei galima, tai kokiomis sąlygomis ir kur tuo reikalu kreiptis?

J. Žiogas.

Atsakymas. Specijaliai namo pirkimui paskolos niekas neduoda. Jei turite nejudinamąjį turtą, tai galite užtraukti paprastą paskolą. Paskolą galite gauti, jei Tamstos vekselį pažiuros bent vienas patikimas asmuo, arba organizacija. Kreipkitės tuo reikalu į „Lietuvių Kreditinį Koperatyvą", Vilnius, Didžioji g. 12.

Zuperis vietoj lubino.

Klausimas. Aš noriu vietoj lubino berti zuperio, tai prašau patarti, kokios trąšos gali gariau tikti? Žemė — smėlis su žvyriumi.

J. Ž.

Atsakymas. Jei rugiai negaus lubino ir mėšlo, tai galite duoti tokių trąšų į 1 ha: azotniako 100 kg., tomamilčių — 300 — 400 kg.. kalio druskos — 100 — 200 kg., (30%). Trąšas galima sumaišyti ir mažiau pora savaičių prieš rugių sėjimą išbarstyti ir gerai įakėti.

Kitų dviejų Tamstos klausimų nesuprantame. Prašome surašyti aiškiau.

Šoferių kursai.

Klausimas. Prašau artimiausiame „V. R." num. atsakyti, kur Vilniuje yra šoferų kursai? Už atsakymą būsiu labai dėkingas.

Žingeidus.

Atsakymas. Šoferų kursai Vilniuje yra prie Technikų Draugijos. Kreipkitės šiuo antrašu: Stow. Techników Polskich. Wilno, ul. Wileńska Nr. 23.

Pinigų kursas.

Doleris	8 auks. 86 sk.
10 rublių aukso	45.80 auks.
Červoncas (10 r.) . . .	16.00 auks.
Žemės banko 100 auks. lapai be kuponų .	50.00 auks.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Knistuškė, Gervėčių vals. Paskutiniu laiku mūsų apylinkėje eina kova tarp lietuvių ir gudų, kurie save vadina lenkais. Lietuvių kaimuose atsiranda tvirtesnės valios jaunuolių, kurie brangina savo tautybę ir pasiryžę griežtai ginti jos reikalus.

Knistuškių kaime irgi nemažai yra susipratusio jaunimo, kuris iki šiam laikui sutartinai dirbo, bet kaip paprastai iš miestų nežiūrint gera, ar bloga mada pereina ir į kaimą, taip ir čia ėmė rastis kažkokie „kairieji", kurie stengiasi trukdyti susipratusiam jaunimui sąžiningą darbą.

Visų pirma jiems nepatiko Šv. Kaz. D-jos skyrius, kuris nori bendrai šviesti visą jaunimą, sulaikyti nuo girtuokliavimo ir vesti jį doros keliu prie geresnio gyvenimo.

Mūsų „kairiesiems" kaip tik nepatinka: Patys girtuoklauja ir kitus ragina prie to. Kad įvykdžius savo juodą darbą jie sumanė suardyti Šv. Kaz. Dr. sk. Visų pirma jie pasiskubino išsirašyti iš skyriaus narių ir kitus prikalbinėja, kad išsirašytų. Be to susirinkimuose pradėjo kelti triukšmą, bet kai gi ir čia jų menkos vertės darbui niekas nepritarė, mūsų „gudruoliai" griebėsi nešvarių priemonių: būtent, visai neteisėtai įskundė skyriaus valdybą valdžiai. Bet tur būt ir čia nieko nepeš. VI-16 d. Knistuškių kaime buvo skyriaus valdybos rupesniu suloštas vakarėlis, kurį „kairieji" ir gi stengėsi visokiais būdais sutrukdyti, bet dėka energingai valdybai ir jaunimo susipratimui, vakarėlis pasisekė gerai, į kurį atsilankė iš aplinkinių kaimų jaunimas. Laike lošimo ir šokių jaunimas užsilaikė labai, rimtai. Bendrai galima pastebėti, kad Gervėčių parapijoj kaskart tarp lietuvių jaunimo kyla švietimas ir tautinis susipratimas, gi porai atskalūnų nepasiseks suklaidinti viso jaunimo.

G i r i e t i s.

Valkinykai, Valkinykų bažnyčioje birželio 18 — 20 d. vietinio klebono rupesčiu įvyko Tretininkų ir Jezaus Širdies Arkibrolijos narių rekolekcijos, kurias vesti buvo pakviestas kun. Pranas Čaglys. Rekolekcijas lankė apie 1000 žmonių. Baigėsi rekolekcijos iškilmingomis šv. mišiomis, kurias atlaikė kun. P. Čaglys. Per šv. mišias buvo visų dalyvavusių rekolekcijose bendra komunija, prie kurios prisiartino apie 1000 žmonių. Pasibaigus šv. mišioms, iškilmingai sugiedota padėkos giesmė „Te Deum laudamus", „Šventas Dieve" ir suteikta skaitlingai maldininkų miniai Šv. Sakramento palaiminimas.

Viršminėtos rekolekcijos nemažą įspūdį padarė vietos tikinčiųjų tarpe, ir apie tai galima iš to spręsti, kad rekolekcijoms pasibaigus tą pačią dieną įsirašė į III Šv. Pranciškaus ordeną 67 asmenis, Šv. Jezaus Širdies Arkibrolijon — apie 200 žmonių.

Del to, didžiausio džiaugsmo pagautas, aš, kaipo tretininkas, visų rekolekcijose dalyvavusių vardu turiu garbės pareikšti didžiausios padėkos žodį gerb. Valkinykų kunigams už rekolekcijų surengimą ir jų vedėjui Gerb. kun. P. Čagliui už pasidarbavimą mūsų sielų labui.

T r e t i n i n k a s.

Krūminiai, Valkinykų vals. Šio mėn. 23 d. vietinio Šv. Kazimiero D-jos skyriaus rūpesniu padedant p. P. O. surengė vieš lietuvišką vakarą. Vaidino **„Verpėja po kryžium"**, su monologu ir deklemacijomis.

Vaidinimas ir visi kiti dalykai išėjo vykusiai. Matosi krūminiečių rengėjų, o taip pat ir artistų nesnausta. Darbštumas ir tvarka buvo pavyzdinga. Pabaigoje buvo pasakyta prakalba, kurioje prelegentas iškėlė mūsų jaunimo geras puses, o taip pat ir ydas, kurios dažnai pasitaiko. Šioje gadynėje, pav: degtinės gėrimas ir paskui galvų daužymas vieni kitiems. Prakalbą baigė V. Kudirkos žodžiais. „Ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi". Baigiant prelegentui šiuos žodžius publika užtraukė Himną. Tuo programa ir baigėsi.

V.

Melekonys, Kaniavos vals. (Kratoms nesimato galo). Gegužės 29 diena, atėjo valsčiaus policininkas pas p. F. Aleknavičų, kurio bute kabojo vytis ir tautiškos spalvos ženklai. Policininkas pradėjo iš pradžios prikalbinėti, kad lenkiško sodžiaus gyventojui, ypač F. Aleknavičiui nepriderėtų puošti namų tokiais ženklais Atsakius p. F. Al. kada sodžius yra lietuviškas ir visas kraštas yra lietuviškas tik gaila, kad žmonės tamsūs, — policininkas pakvietęs liūdininką P. Jurgevičių pradėjo kratą. Iškrėtė visus kampelius ir išvartė visus laikraščius. Suradęs keletą knygučių, gautų iš Šv. Kazimiero D-jos skyriaus knygynėlio paskaityti, tuomi nepasitenkino, bet ieškojo kokių tai knygų, liečiančių Lietuvą ir Vilnių, kurios būk tai atgabentos — iš Lietuvos. Bet nieko neradęs vistik sustatė protokolą.

Reikia pažymėti, kad šis sodžius nuo demerkacinės linijos yra apie 30 kilometrų.

A. P — l i s.

Švenčionių apskr.

Švenčionys. Birželio 28 d. lietuvių gimnazijoje buvo vakarėlis. Suvaidino „Sugrįžo", vieną komedijėlę ir parodė plastiškus šokius. Publikos prisirinko pilniutėlė, gana didelė salė. Atsilankė beveik visi pradžios mokyklų mokytojai, buvo net keli lenkų visuomenės atstovai. Vaidinimas ir labai gražūs šokiai publikai be galo patiko; šokius net kartojo. Ir iš tikrųjų vakaro rengėjų buvo įdėta ne maža triūso ir švenčioniškiečiai gali didžiuotis p. Cicėnaitės ir p. Rymaitės darbu.

Neapsėjo ir incindentų. Kai artistai scenoje sugiedojo Tautos Himną (tas numatyta „Sugrįžo" veikale) ir jiems dar padėjo publika — susirūpino valdžios atstovas ir labai teiravosi, ar į vakaro programą yra įrašytas mūsų Himnas. Tikrai, negali pripr asti prie p. Vaivados parėdymo...

t.

Lydos apskr.

Pelesa, Rodunės vals. Jau daug kartų buvo rašyta „V. Rytojaus" puslapiuose apie Pelesą ir apie pelesiečių vargus. Šį kartą aš irgi neturiu kuo pradžiuginti Gerb. Saitytojus, noriu bet uždokumentuoti paskutiniuosius įvykius. Lai tautiečiai pamato kaip mums tokiam lietuviškam kampely tenka kovoti už savo kalbą ir teises.

Nuo senai atakuoja mus iš visų pusių, bet šiemet puolimai pasiekė aukščiausį laipsnį. Lenkai pamatė, kad tik tuomet jiems jų darbas gerai eis, kuomet atims mums mūsų kunigą, kuris stengdamasis pastatyti Pelesoje bažnyčią, tiek darbo padėjo, ir pasodins sau „ištikimą". Tik vargas, kad nebuvo už ką prikibti. Bet štai atsirado tokių niekšų, kurie, aklai klausydami garsaus mūsų padangėje triumvirato, parašė skundą prieš keboną vaivadai, kaip patys gyrėsi. Balandžio 12 d. atvažiavo dekonas Močulskis Leliušų sodžiun, sušaukė žmones ir pradėjo tardyti. Pasirodė, kad skundas buvo nepamatuotas. Manėm, kad tuomi pasibaigs, bet kur tau! Tai buvo tik pradžia. Dekonas pašaukė pas save Eišiškėn tuos pačius žmones, kurie rašė skundą (Savickis ir Sielila) ir po priesaika liepė sakyti klebono „nusikaltimus". Klebonui teko važinėti net Vilniun. Kaip ten buvo nežinau, bet aišku, kad „nusikaltimai" buvo niekam tikę, jei kleboną paliko vietoj.

Ačiū Dievui, mūsų priešų pastangos nuėjo niekais, nes eidami iš vien pradėjome dėti pamatus naujai akmeninei bažnyčiai. Tik gaila mums gudelių, kurie pamatę, kad jų skundai nuėjo niekais, dabar iš proto kraustosi.

Teisybė, dar yra pora tokių, kurie vis reikalauja panaikinti lietuvių kalba pamaldas, o įvesti lenkų kalba. Ne, ponuliai! Nesulauksit, kad lietuvis prakaitą lietų jūsų naudai. Nieko negelbės nei komisijos nei skundai. Kas nori turėti, tas dirba; jūs gi nedirbdami norite pasipelnyti. Ne! Jei nemesit savo politikos, neteksit to, ką turit. Mes jums netarnausim! Žinome, kad mūsų pusėje teisybė, **prieš teisybę neįstengia atsispirti didžiausia galybė. Tikiu, kad mūsų priešai,** kurie seka kiekvieną mūsų žingsnį, įsitikinę, nieko nelaimėsią, iš pykčio gaus galą. Mes gi prie darbo! Visi kai vienas, padavę rankas, eikim iš vien; tada didžiausi priešai mūsų nepergalės.

M a ž u t ė l i s.

Breslavės apskr.

Geisteniai. Tilpusi „V. R." 23 numery korespondencija apsilenkė su teisybe. Geistenių sodžius paskendęs ne tamsybėj, bet pelkėse, balose, kurių turime virš pusantro šimto hektarų ir iš kurių neturime mažiausios naudos. Mūsų žmonėms rūpi ne kortos, ne buteliukas, bet visi suka galvas, iš kur surinkti apie 4000 auksinų už mūsų sodžiaus laukų matavimą ir į viensėdžius dalinimą. P. Pavasaris nesupranta Geistenių sodžiaus gyventojų padėjimo, vaikų kalbos. Kiekviename sodžiuje yra moterų lenkių, tai jos ir kalba į vaikus lenkiškai; vyrai gi lietuviai, lenkiškai nemokėdami, grabalioja, kaip pakliūva. Bet dabar geisteniečiai daugiau griebiasi prie šviesos ir rengiasi įkurti šv. Kazimiero draugijos skyrių; turime knygučių, ir dar senobinių, iš kurių mūsų mergaitės dainelių padainuoja.

M i k o B r o l i s.

Red. prierašas. Vis tik p. Pavasario žodžius p. Miko Brolis patvirtino. Negerai geisteniečiai daro, kad veda ne lietuves, kurios vaikų neišmoko lietuviškai ir dar vyrus verčia svetima darkyta kalba grabalioti. **Atmink, lietuvi, kad mišrioji šeimyna — tavo pažūtis.** Tikime, kad geisteniečiai už teisybės žodį nepyks ir klausys senelių patarimų.

Bieniūnai. Rimšės vals. Labiausiai apleisti, o gal ir patys apsileidę tai Braslavės apskrities lietuviai, kurie iki šiol vis dar neparodo savo veikimo ir tautinio susipratimo. Tik kur-ne-kur paskutiniais laikais pradedama busti. Pav. kad ir Bieniūnų sodžius, kur jau nuo seniau gyvuoja šv. Kazimiero Draugijos skyrius. Deja. Nieko neveikiame, nors ir veikti nelengva. Štai dar žiemą norėjome suruošti vakara, bet iš apskrities storastos negavome leidimo. Tai ir daryk žmogau ką nori, bet viestik krutėti reikia, nes kitaip svetimi ant sprando jodinės.

Birželio mėn. 15 d. pas mus atsilankė iš Draugijos Centro prelegentas p. B. su kinu ir kartu skaitė paskaitą. Tik mums norėtųsi ir ko daugiau išgirsti, iš ko galėtum pasinaudoti. Skaitant paskaitą, susirinkę lenkeliai ėmė kelti triukšmą, todel neprašytus svečius reikėjo iškraustyti už durų.

Š l a i t a s.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Prof. Voldemaro pareiškimas.

Spaudos pranešimu, šio mėn. 1 d. Lietuvos ministerių pirmininkas ir užsienių reikalų ministeris prof. Voldemaras priėmė Lietuvos ir užsienių spaudos atstovus, kuriems papasakojo apie santykių padėtį su Lenkija. Anot prof. Voldemaro, 1928 m. Tautų Sąjungos sesija esanti paskyrusi tam tikrą susisiekimo komisiją ištirti ar Lietuva esanti išpildžiusi visus turptautinius pasižadėjimus. Ta komisija iš savo tarpo išrinkusi teisės ir technikos komisijėles. Teisės komisijėlės pareiga ištirti ar Lietuva išpildanti tarptautinius pasižadėjimus, o technikos komisijėlė turi surasti priemones, kurių reikėtų imtis, jeigu tų pasižadėjimų Lietuva nepildanti.

Toliau, ministerių pirmininkas pareiškė, kad atvykimas Lietuvon Tautų Sąjungos Komisijos esąs bereikalingas, nes visiems žinoma, kad tarp Lietuvos ir Lenkijos nėra jokio susisiekimo. Užginčyjo prof Voldemaras taip pat paskalas apie susisiekimo galimumą pro Suvalkus. Kas del nesenai viešėjusio Lietuvoje generolo Candell'o, tai ministerių pirmininkas pareiškė, kad jam buvę Kaune pranešta, kad jis galįs važinėti laisvai Lietuvoje, bet tik kaipo privatus asmuo.

Užsiminė taip pat prof. Voldemaras ir apie Tautų Sąjungos generalio sekretoriaus pavaduotoją p. Sigimurą, kuris nesenai lankėsi Lietuvoje. Jis taip pat lankėsi, kaipo privatus prof. Voldemaro užprašytas svečias ir jokių politinių pasikalbėjimų Kaune su niekuo neturėjęs.

Galop pareiškė, kad Lietuvos vyriausybė įteiksianti Tautų Sąjungai memorandumą prieš Lenkiją už pasikesinimų ruošimus Lietuvoje.

Lietuvos valstybės biudžetas.

Spaudos pranešimu, artimiausiu metu ministerių kabinetas svarstysiąs 1930 metams valstybės biudžetą.

Lietuvos valstybės biudžetas, kaip ir visas valstybinio veikimo planas, yra apdirbtas 5-riems metams, ir 1930 metams biudžetas belieka tik patvirtinti. Svarbiausieji biudžeto punktai yra šie: naujų gelžkelio linijų tiesimas, kelių gerinimas, Nemuno sureguliavimas, Klaipėdos uosto praplėtimas, mokyklų tinklo padidinimas (ypač įvedus priverstiną mokymą), žemės ūkio kultūros pakėlimas, hipotekos banko steigimas ir užsienių paskolų likvidavimas. Punktai, kaip matome, labai svarbūs valstybės gyvenime ir juos įvykdžius, bus padarytas **milžiniškas žingsnis Lietuvos gerovės pakėlime.**

Paleisti iš koncentracinės stovyklos.

Gaunama žinių, kad sėdėję iki šiol koncentracinėj Varnių stovykloj Darbo Federacijos vadai: Ambrozaitis ir Jočys esą paleisti ir jiems leista apsigyventi Kaune. Žadama paleisti ir adv. Bulota, kuris betgi turėsiąs išvykti užsienin.

Plečkaitienė persiskyrė su savo vyru.

Pagarsėjusio Lietuvos emigrantų „karaliaus" ir tėvo Plečkaičio žmona, kaip praneša Lietuvos laikraščiai, padavusi prašymą Vilkaviškio vyskupijos kurijon, prašydama persiskyrimo su savo vyru. Kaipo svarbiausią priežastį paduoda savo vyro išdavikiškumą tėvynės atžvilgiu.

Banko tarnautojų bylos galas.

Pereito mėn. 6 val. vakarą Kauno Apygardos Teismas paskelbė sprendimą patrauktiems atsakomybėn Lietuvos banko tarnautojams už vekselių klastavimą. Svarbiausiais kaltininkais buvo Kalinauskas, Giknius (mirė kalėjime) ir vyriausias Banko buhalteris J. Liandsbergis. Byla tęsėsi keletą dienų ir nekantriai buvo laukiama jos galo. Sulig sprendimo Kalinauskas nuteistas 6 metams sunkiųjų darbų kalėjimo. Pripažintas kaltu ir miręs kalėjime Giknius. Visi kiti kaltinamieji su Landsbergiu pryšakyje išteisinti.

Griežtos priemonės prieš teroristus,

Pereito mėnesio gale Lietuvos vyriausybė išleido valstybės prezidento patvirtintą parėdymą prieš visokio plauko teroristus ir Lietuvos Nepriklausomybės vidaus priešus. Parėdyme taip pat minimi asmens, gyveną už Nepriklausomosios Lietuvos sienų ir priklausą prie visokių organizacijų, turinčių tikslą kovoti prieš Lietuvos Nepriklausomybę.

Visi tokie asmens, neišskiriant ir emigrantinės literatūros platintojų, suimti, varant pragaištingą akciją, būsią atiduodami karo lauko teismui ir teisiami mirties bausme.

Šelpimo darbas baigėsi.

Šiomis dienomis įvyko Kaune Lietuvos šiaurės gyventojams šelpti paskutinis komiteto posėdis, kuriame nutarta sustabdyti aukų rinkimu akcija. Minėtas komitetas, ištikus šiaurinėse Lietuvos apskrityse nederliui, iki šiol surinko virš milijono litų vien pinigais, neskaitant javų. Ta šelpimo akcija ne vieną Lietuvos gyventoją išgelbėjo nuo bado ir skurdo. Posėdyje paaiškėjo, kad nuo šelpimo liko dar apie 25,000 litų, **už kuriuos nutarta statyti Šiauliuose ligoninė.**

VIETOS KRONIKA.

Mokytojų žiniai.

Vilniaus Apygardos Kuratorija raštu N 1-17163/29 š. m. VI. 26 d. pranešė Vilniaus „Rytui", kad profesinės kvalifikacijos bus pripažintos artimoje ateity lietuvių privatinių mokyklų mokytojams, kurie išlaikė „Ryto" Mokytojų Seminarijos pabaigos kvotimus arba kurie turi bent 6 klasių mokyklos su viešumos teisėmis liudymus ir išlaikė metodikos ir pedagogikos grupės kvotimus. Kitiems mokytojams teks eiti prapildomus kursus. Tik pasižymėjusiems savo darbu mokytojams mokyklų vyriausybė gali dovanoti kvotimų dalį ir pripažinti kvalifikacijas. Tai pareina nuo mokyklų vyriausybės.

Pirmieji lietuviai teisių magisteriai.

Pereito mėnesio pabaigoj pabaigė Vilniaus Universiteto teisių fakultetą p. Elena Šlapelytė ir p. Antanas Juknevičius, įgydami abudu teisių magisterio (magister juris) titulus.

Pirmiems mūsų teisininkams, laimingai baigusiems Universitetą, nuoširdžiai linkime kuogeriausios kloties ateities gyvenime.

Mokytojų susivažiavimas.

Birželio 28 ir 29 d. įvyko Švenčionių „Ryto" mokyklų mokytojų susivažiavimas-konferencija. Buvo svarstyti labai svarbūs dalykai, liečią geresnį vidujinį mokyklų sutvarkymą. Kaip iš mokytojų pusės, taip ir iš „Ryto" valdybos buvo įdėta nemaža darbo, kad patobulinti savąją mokyklą. Apie susivažiavimą pasistengsime kitą kartą pakalbėti plačiau.

Vietoj N. Lietuvos siūlo Poznanę.

Kaikurie asmens, norį išvažiuoti vasaros atostogoms Nepriklausomon Lietuvon, šiemet leidimų iš lenkų valdžios negavo. Daugeliui atsakant leidimus, siūloma, užuot vykti Nepriklausomon Lietuvon, geriau ir naudingiau atlankyti lenkų parodą Poznanėje. Bet kaip teko patirti, nieks tokiais paėiūlymais nesinaudoja.

Gudų moksleivių suėmimas.

Šeštadienio „Dz. Wil." praneša, kad prokuratūros įsakymu šiomis dienomis buvo suimti du Vilniaus Gudų Gimnazijos mokiniai: Vl. Kabunkor'as ir Vl. Š. Časny Pasyno už priešvalstybinį veikimą ir stengimąsi atplėšti Lenkijos Rytų žemes.

Prie žinelės komentarai nereikalingi.

O skurde, skurde!

Vilniuje, kaip žinome, yra trijų rūšių sekvestratorių: Iždinės, Magistrato ir Kasa Chorych (Ligonių Kasa). Šios paskutinės sekvestratoriai jau nuo seniau turi isitaisę specijalius vežimus (platformas), kuriais vežioja sekvestruotus gyventojų baldus ir rūbus. Kitaip buvo iki šiol su Magistrato sekvestratoriais, kurie neturėdami specijalių gurguolių (abazo) daug turėjo vargo, kol surekviravę daiktus, nusamdydavo kur vežimą nuvežti juos į sekvestratorišką muziejų. Bet dabar ir jie išgudrėjo. Štai miesto magistratas sumanė užsakyti keliolika specijalių vežimų sekvestratoriams, kurie vežios atimtus iš skurde paskendusių žmonių daiktus. Neveltui „Słowo" ironiškai pastebi, kad dabar pasidarys mieste žymiai didesnis ir net įvairesnis judėjimas.

Muštinės lenkų gimnazijose.

„Dz. Wil." praneša, kad dar prieš kovo 19 d. vienoje lenkų gimnazijoje (labai gaila, kad neišvardyjo kokioje) 7 klasės mokiniai sumušę du savo kolegas už tai, kad nenorėję pasirašyti adreso (Marš. Pilsudskiui. Red.) Dabar vėl kitoje gimnazijoje, sunaikinus karo ministerio portretą II klasės mokiniui, Pedagogų Taryba tą mokinį prašalinusi iš Gimnazijos. Laikraštis labai apgailestauja, kad mokyklon įvedama politika.

Taip, taip... Gyvename politikos laikus. Politika mokykloje, politika bažnyčioje, vienuolynuose, misijose, žodžiu, visur ir visame kame. Tik ar nepradės ta politika įlįst per pentis?

Adutiškiečiai atsikvėps.

Gauta tikrų žinių, kad pagarsėjęs Adutiškio vikaras kun. Bazevičius perkeliamas kitur. Jo vieton skiriamas ligšiolinis Miorų vikaras kun. Labanas, kuris, reikia tikėtis, neseks kun. Bazevičiaus pėdomis.

Tik Celsius.

Lenkijos prekybos ir pramonės ministerio parėdymu nuo 1930 m. sausio mėn. 1 dienos bus uždrausta pardavinėti Reumiuro termometrai. Taip pat negalima bus pardavinėti tų termometrų, kuriuose laipsniai pažymėti ir Reumiuro ir Celsijaus skaitmenimis. Nekalbama tik kažkodel apie Farenheito termometrą. Nežinia taip pat ar privačiai galima bus laikyti Reumiuro termometras, ar ne.

Ar jums dar nenusibodo.

Jau mes savo laiku minėjome, kad kiekvienas beveik atbėgęs iš Lietuvos prasikaltėlis ar šiaip kriminalistas čia, Vilniuje padaromas „didvyriu" („męczennikiem za polskość, o kaikurių tokių „didvyrių" dedama laikraštin ištisos biografijos, žinoma, nemininį tikrųjų jų žygdarbių. Tokiomis paskaltomis ypač mėgsta kvailinti savo skaitytojus „Słowo". Štai pereitą trečiadienį tasai laikraštis įsidėjo kažkokio J. Mickevičiaus „kančias", kaip jam patekus Lietuvon, Kauno gydytojai laužė kaulus, kaipo jo draugas jį šaudė, bet neužšovė, kaip atėmė iš jo stiklinę pieno ir t. t.

Del nuolat pasikartojančių panašių melų ir šmeištų tenka paklausti ypač Vilniaus lenkų spaudos, ką ji žino apie a. a. kun. Lajauską ir kitus, panašiai pabaigusius gyvenimą. Ką?

Viešosios Bibliotekos direktorius perkeltas Varšuvon.

Viešosios Universiteto Bibliotekos Vilniuje valdyba prašos mus pranešti, kad ligšiolinis minėtosios bibliotekos vedėjas direktorius p. Steponas Rygel'is perkeltas Varšuvos universiteto bibliotekos vedėju.

Laikinai betgi pavesta p. Rygiel'iui eiti dar Vilniaus universiteto bibliotekos ir V. Rublevskių universiteto bibliotekos direktoriaus pareigas.

Badaudami šelpia badaujančius.

Susitvėręs Gardino mieste komitetas šelpti Vilniaus krašte badaujančius gyventojus, tarp kitų savo veikimo punktų, sumanė labai originalų būdą surinkti badaujantiems aukų. Būtent, nutarė šio mėn. 1 d. visame mieste paskelbti „badą" ir tuo keliu sutaupytus pinigus paaukoti badaujantiems. Kiek tuo 'būdu surinko pinigų ir kiek daug žmonių „badavo", iki šiol nežinia.

Kartu norėtųsi plačiau iš mūsų skaitytojų, iš girsti, ar dalinant pašalpas duodama visiems lygiai, ar taip kaip kad buvo su mokyklomis. Ypač reikalingi faktai.

Redakcijos atsakymai.

P. Aug. Lapėnui. Tamstos laiškus gavome, bet jų nededame, nes juose Tamsta palieti kai kuriuos dalykus. Matomai Tamstu savo apylinkėje esi veiklus ir už tat tenka nukentėti nuo neišmanėlių; toks jau tokių žmonių likimas, tai reikia visuomet turėti galvoje, savo tikslo siekti ir į neišmanėlius pamoti ranka.

P. Miko Broliui. Už prisiųstas senobines daineles iš senų knygų širdingai ačiū; bet jų talpinti negalime, nes reikia autorių sutikimo. Labai mus džiugina Jūsų jautrumas... Linkime Jums pasek mingai darbuotis tevynės labui.

Aukos.

Nukentėjusiems del neder iaus šelpti.

Liko (žiūr. „V. R." Nr. 25) 25,05.
Vilkapėdžių sodž. 15 auks.
Pelesos „ 42,72 sk.
Kartu 82,77 sk.

D-ro J. Basanavičiaus paminklui.

Šv. K. D. Nagėnų skyrius. B. Paukštis 2,50 sk., M. Paukštienė 50 sk., A. Paukštytė 1 auks., J. Paukštys 1 auks., Z. Šetkauskaitė 50 sk., K. Pakrijauskaitė 50 sk., A. Žuromskaitė 1 auks., I. Žuromskas 50 sk., M. Kačka 50 sk.

Viso — 8 auks.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. VII.3 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg.	29—31 auks.
Kviečiai	„ „	—40 „
Miežiai	„ „	30—32 „
Avižos	„ „	31—33 „
Grikiai	„ „	37—38 „
Žirniai	„ „	— „
Bulvės	„ „	13—15 „

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	250—310 sk.
Kiauliena	už 1 kg.	3.00—3.40 sk.
Veršiena	„ „	1.80—2.20 „
Lašinių papr.	„ „	4.00—4.50 „
Riebalai (Šmalcas)		4.20—5.00 „
Sviestas nesūd.	„ „	5.50—6.00 „
„ sūdytas	„ „	4.00—5.00 „
Cukrus kąsn.	„ „	1.85—1.90 „
Cukrus sm.	„ „	1.58—1.60 „
Baltoji druska	„ „	32—.34 „
Javų kava	„ „	2.00—3.00 „
Grietinės 1 litr.		1.50—1.80 „
Kiaušinių dešimts		1.20—1.50 „

Nočios

apylinkės lietuviai moksleiviai ruošia du didelius vakarus. Pirmą Nočios miestely liepos 26 dieną per Šv. Onos atlaidus. Antrą Rudnios miestely rugpiūčio 2 dieną, (per Anioliškę).

Programa:

1. „Šv. Cicilija kankinė" 3 veiksmų tragedija.
2. Gyvi paveikslai.
3. Pontonimai: „Vogimas", „Kavinė" ir „Dantų gydytoja".
4. Žaismai ir šokiai.

Pradžia 3 val. po pietų.
Leidimas jau gautas.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.